Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira, Bioanuwai, Misitu, Nyanda za Miti, na Maeneo Chepechepe Katika Delta na Bonde la Rufiji

Ripoti ya Warsha Ya Washikadau Ihusuyo Mpango wa Uendeshaji wa Mazingira Wilayani Rufiji Iliyofanyika Utete Rufiji 29 – 30 Juni 2000

Imetayirishwa na Karanja F. & Hogan R.

Technical report No. 15

Septemba 2000

Kwa mambo zaidi wasiliana na

Meneja wa Mradi
Mradi wa Usimamizi Mazingira Rufiji
P O Box 13513
Dar es Salaam, Tanzania.
Tel: 44 Utete Rufiji or 2666088 / 0741 322366 Dar es Salaam
Email: rempute1@bushmail.net or iucndar@epiq.or.tz

---

[1]The Rufiji District Council implements Rufiji Environment Management Project with technical assistance from IUCN – The World Conservation Union, and funding from the Royal Netherlands Embassy.

Rufiji Environment Management Project - REMP

Project Goal: To promote the long-term conservation through 'wise use' of the lower Rufiji forests, woodlands and wetlands, such that biodiversity is conserved, critical ecological functions are maintained, renewable natural resources are used sustainably and the livelihoods of the area's inhabitants are secured and enhanced**.**

Objectives

- To promote the integration of environmental conservation and sustainable development through environmental planning within the Rufiji Delta and Floodplain.
- To promote the sustainable use of natural resources and enhance the livelihoods of local communities by implementing sustainable pilot development activities based on wise use principles.
- To promote awareness of the values of forests, woodlands and wetlands and the importance of wise use at village, district, regional and central government levels, and to influence national policies on natural resource management.

Project Area

The project area is within Rufiji District in the ecosystems affected by the flooding of the river (floodplain and delta), downstream of the Selous Game Reserve and also including several upland forests of special importance.

Project Implementation

The project is run from the district Headquarters in Utete by the Rufiji District Administration through a district Environmental Management Team coordinated by the District Executive Director. The Project Manager is employed by the project and two Technical Advisers are employed by IUCN.

Project partners, particularly NEMC, the Coast Region, RUBADA, The Royal Netherlands Embassy and the Ministry of Natural Resources and Tourism, collaborate formally through their participation in the Project Steering Committee and also informally.

Project Outputs

At the end of the first five –year phase (1998-2003) of the project the expected outputs are:

An Environmental Management Plan: an integrated plan for the management of the ecosystems (forests, woodlands and wetlands) and natural resources of the project area that has been tested and revised so that it can be assured of success - especially through development hand-in-hand with the District council and the people of Rufiji.

Village (or community) Natural Resource Management Plans: These will be produced in pilot villages to facilitate village planning for natural resource management. The project will support the implementation of these plans by researching the legislation, providing training and some support for zoning, mapping and gazettement of reserves.

Established Wise Use Activities: These will consist of the successful sustainable development activities that are being tried and tested with pilot village and communities and are shown to be sustainable

Key forests will be conserved: Forests in Rufiji District that have shown high levels of plant biodiversity, endemism or other valuable biodiversity characteristics will be conserved by gazettement, forest management for conservation, and /or awareness-raising with their traditional owners.

Yaliyomo

Yaliyomo ... **3**

1 Historia ya Warsha ... **4**

2 Ufunguzi ... **5**

3 Utaratibu Mwingine wa Maendeleo ya Mipango ya Menejimenti ya Maliasili ... **9**

4 Uchambuzi wa Washikadau ... **12**

4.1 Vikundi vitumiavyo Maliasili vya ndani ... 12

5 Majadiliano ya Vikundi ... **14**

5.1 Kikundi cha Kilimo ... 14
5.2 Kikundi cha Wanyama Pori ... 15
5.3 Kikundi cha Rasilimali ya Misitu ... 16
5.4 Kikundi cha Rasilimali za Uvuvi ... 18

6 Mapendekezo kwa Chaguo za Menejimenti Kuhusu Masuala Yaliyotolewa Kupitia Kwenye Mijadala Ya Vikundi ... **20**

7 Hitimisho ... **28**

8 Tathmini ya Warsha ... **29**

9 Waliohudhuria ... **31**

10 Wajumbe wa Vikundi ... **33**

1 Historia ya Warsha

Bw. Francis Karanja- Afisa Programu

Wilaya ya Rufiji katika Pwani ya Kati ya Tanzania ni eneo kubwa lenye msitu wa mikoko katika pwani ya Mashariki ya Afrika. Mikoko hii inachangia sehemu kubwa ya uvuvi wa maji kupwa na kujaa, inatoa maeneo ya mazalio muhimu Kitaifa kwa Kamba, na ina umuhimu wa kutosha katika eneo lake na kimkoa. Wilaya ya Rufiji pia ina maeneo mengine mengi ya misitu na maeneo ya miti – ambayo mengi ya hayo yametokana na mafuriko toka Mto Rufiji ambao unatoa maji ya juu na kati kwa misitu kando ya bahari, misitu ya kinamasi, maeneo yenye miti isiyo na manufaa vichaka na maeneo chepechepe juu na kando ya uwanda wake wa mafuriko. Zaidi ya watu 150,000 wanaishi katika delta za mto Rufiji na uwanda wake wa mafuriko wengi wao wakiishi kwa kutegemea uvuvi , kilimo na uvunaji wa misitu, miti, na mauzo ya sehemu ya majimaji. Kuna misitu ya pwani kavu yenye thamani sana wilayani Rufiji katika nyanda za juu mbali na delta na uwanda wa mafuriko ambayo kwa hakika ina mimea anuwai yenye umuhimu katika eneo hilo, kitaifa na huenda kimataifa – kama vile msitu wa Milima ya Kichi na Hifadhi za Misitu ya Nyamuete – Namakutwa, na Mchungu.

Katika mwongo uliopita, misitu, maeneo ya miti maeneo chepechepe ya Rufiji yamekuwa katika shinikizo linaloongezeka kutokana na sababu nyingi, ikiwa ni pamoja na ongezeko la idadi ya watu, mavuno yasiyokuwa endelevu ya mbao na samaki, mabadiliko ya maeneo ya mikoko kuwa ya kilimo na matumizi ya msitu wa kando ya mto na maeneo ya miti kwa kuni. Katika kipindi cha nyuma kulitolewa pendekezo la kuendeleza kilimo shadidi kidogo cha kamba, ambacho kingetishia ukamilifu wa mfumo wa ikolojia wa misitu ya mikoko. Mikoko, tambarare ya mafuriko na maeneo ya maji safi pia vinatishiwa na maendeleo wilayani kama vile uboreshaji wa mfumo wa barabara, likiwemo na daraja katika mto Rufiji. Shughuli za utafutaji wa madini, na pia shughuli za maendeleo za sehemu za juu za mito zinazojumuisha ujenzi wa mabwawa ya mitambo ya umeme na mpango wa uchimbaji wa visima. Uingiliaji kati wa menejimenti kukabiliana na shinikizo hizi umekwamishwa na ukosefu wa taarifa za ikolojia na uchumi wa kijamii, ushirikishaji wa washikadau usiotosheleza, data zisizotosheleza kuhusu kiwango na kipimo cha mabadiliko ya matumizi ya ardhi, na uwezo usiotosheleza wa uhusiano wa upangaji na menejimenti ya muda mrefu katika kiwango cha wilaya. Katika hali hii ndipo Umoja wa Hifadhi Duniani ikishirikiana na Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji na washikadau wengine katika viwango vya mkoa na kitaifa ilipoanzisha mradi huu wa awamu ya kwanza wa mradi wa menejimenti ya Mazingira wa Rufiji. Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji inatekeleza mradi huu kwa msaada wa kiufundi toka Umoja wa Hifadhi Duniani. Serikali ya Uholanzi inatoa msaada wa kifedha.

Lengo la Mradi wa Menejimenti ya Mazingira ya Rufiji ni kukuza mpango wa uhifadhi wa muda mrefu kwa utumiaji wa busara wa misitu ya Mto Rufiji ya chini, maeneo ya miti na maeneo chepechepe,ili baioanuwai iwe inahifadhiwa, shughuli nyeti za ikolojia zinadumishwa, maliasili zinazoweza kuanzishwa upya na kuwa endelevu kwa manufaa na uchumi wa wakazi unapata hifadhi na kuendelezwa. Mawili kati ya malengo makuu na shughulli za awamu hii ya mradi yanalenga kwenye hatua za kuendeleza na utaratibu wa maendeleo na kutekeleza mpango wa menejimenti ya Mazingira. Hatua hizi ni:

1. Kuanzisha misingi wa kuleta uwiano kati ya malengo ya hifadhi na mahitaji ya maendeleo ya binadamu, kwa kupitia matayarisho ya mpango wa menejimenti ya Mazingira kwa maeneo yaliyo chini (na maeneo mengine muhimu kwa baioanuwai) ya wilaya ya Rufiji – kwa kutilia mkazo misitu na sehemu zake zenye miti na chepechepe pamoja na kuwashirikisha washikadau WOTE katika utaratibu wa mipango.

2. Pima na halafu tekeleza Mpango wa Menejimenti ya Mazingira kwa wilaya ya Rufiji pamoja na kuwashirikisha mamlaka na jamii za Wilaya na wakati huohuo kuvisaidia vijiji vya mfano kuendeleza na kutekeleza mipango ya menejimenti ya mazingira ya jamii kwa maliasili za maeneohusika.

Mpaka sasa mradi umefanya kazi kwa karibu miaka miwili. Katika kipindi hiki, mkazo umekuwa katika kufanya tathmini mbalimbali za kiikolojia na uchumi wa kijamii ili kuboresha welewa wa hali zao. Kama sehemu za tathmini za maliasili utafiti mbalimbali umefanywa kuanzia uchunguzi toka angani na kazi za GIS, orodha ya baioanuwai, tathmini ya hadhi ya sasa ya maliasili za mbao katika maeneo ya miti, na mabadiliko ya chepechepe.

Kwa tathmini za hali ya uchumi wa kijamii, mradi umeshafanya utafiti wa vijiji vinne vya mfano, na kwa sasa tuko katika utaratibu wa kutathmini vijiji kumi zaidi.

Kuna miradi mingine wilayani Rufiji ambayo tunashirikiana nayo na ambayo inachangia kwenye menejimenti ya maliasili wilayani. Kwa hiyo kwa sasa kuna taarifa za kutosha kuwezesha uundaji wa rasimu ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira.

Jambo muhimu kwa mradi ni utaratibu wa maendeleo ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira, ambao ni lazima uendeshwe katika njia ya ushirikishaji, ili kuhakikisha kuwa endelevu . Hii itahitajika kufanya kazi kwa karibu na washikadau wote katika ngazi ya Kijiji, Kata, Wilaya, Mkoa na Taifa.

Hatimaye, makundi ya washikadau yafuatayo yalialikwa katika warsha hii ya mpango wa menejimenti wa mazingira wa kwanza kujadili juu ya masuala ambayo yanahitaji kufikiriwa wakati wa uelezaji wa Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Wilayani ya Rufiji (), wafanyakazi wa Wilaya ya Rufiji, madiwani wa Wilaya ya Rufiji, wafanyakazi wa tarafa, wafanyakazi wa kata, wawakilishi wa jamii wilayani, miradi mingine/ taasisi katika wilaya ya Rufiji, makundi yanayotumia maliasili mbalimbali, na vyama visivyo vya kiserikali(NGOs).

Katika kipindi cha kuingilia kati Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Wilaya (EMP), umekuwa ukiunganisha taarifa zilizopatikana toka kwenye utafiti wao wenyewe na ule wa utafiti uliotangulia na kuzichambua taarifa hizo ili kuziingiza katika utaratibu wa Mpango wa Menejimenti ya Mazingira. Inafikiriwa kuwa warsha ya pili ya washikadau ambayo itashirikisha makundi ya washikadau kama ilivyobainishwa katika warsha hii, itapangwa hivi karibuni.

Ripoti ya Warsha ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Wilaya ya Rufiji – Juni 29-3-, 2000.
Warsha hii imefanikiwa katika malengo mawili.

1. Kwanza kuwatambua washikadau wanaofaa katika ngazi ya eneo husika, wilaya, mkoa na taifa, aidha, kupanga utaratibu wa mpango unaoweza kubadilika kulingana na hali halisi ambao ndio utakaofuatwa.

2. Pili imezaa masuala muhimu ya menejimenti na maliasili ambayo yanahitaji kufikiriwa katika kubuni mpango wa menejimenti wa mazingira kwa Wilaya ya Rufiji. Kwa hiyo uendeshaji huu wa warsha utaunda msingi muhimu katika utaratibu wa EMP.

Inategemewa kuwa warsha itakayofuata itaweza kubainisha masuala zaidi yatakayoshughulikiwa katika utaratibu wa EMP, na kutoa mwanga wa manufaa kwa mengine ambayo yanaweza kuwa yamesahauliwa wakati wa warsha ya kwanza. Ni dhahiri kuwa mfumo wa menejimenti kwa maliasili katika Wilaya ya Rufiji ni wamuhimu, na moja ya malengo ya warsha inayokuja haina budi kuyajadili malengo ya utaratibu wa menejimenti, yale ya muda mrefu na ya kiutendaji.

2 Ufunguzi

Bw. Isa Lembuya (Mkuu wa Wilaya ya Rufiji) iliyosomwa kwa niaba yake na Katibu Tawala wa Wilaya.

Warsha ilifunguliwa na MKUU wa wilaya, ambaye aliwakumbusha washiriki wa warsha kuwa Mradi wa Menejimenti ya Mazingira wa Rufiji ilikuwa ni shughuli ya pamoja kati ya washikadau mbalimbali pamoja na Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji kama wakala mkuu wa utekelezaji ikishirikiana na vyama

vingine katika ngazi ya mkoa na taifa, na kupata msaada wa kiufundi toka UHD - Umoja wa Hifadhi Duniani. Alisisitiza tena na tena kuwa mradi uko katika awamu yake ya kwanza, na awamu nyingine kadhaa zinatarajiwa, hiyo itaimarisha shughuli ambazo zimeanzishwa hivi sasa. Cha muhimu sana kwa wakazi wa wilaya ya Rufiji, ni mwenendo wa kujishughulisha. Katika kuweka uwiano kati ya hifadhi na mahitaji ya maendeleo, pamoja na shabaha ya msingi ya kuboresha viwango vya maisha yao.

Ingawa wilaya hii imejaliwa kwa kuwa na utajiri wa kuanzia misitu kama milima ya Kichi, Namakutwa-Nyamuete, Mchungu, rasilimali za sehemu chepechepe katika tambarare za mafuriko na delta zenye rasilimali anuai za uvuvi na mikoko, shinikizo toka ukuaji wa idadi ya watu, ukataji magogo, kilimo, shughuli za uvuvi usio endelevu, uharibifu wa maji, na uharibifu wa maji, na uharibifu wa mikoko vinaongezeka, na kulazimisha uundaji wa Mpango wa Menejimenti ya Mazingira. Mkuu wa Wilaya (MW) alikazia kuwa kuendeleza mikakati ya kimatendo kuwa matumizi na hifadhi ya mali asili ni njia mojawapo ya kusonga mbele. Alizisifu shughuli za Mradi wa Menejimenti ya Mazingira wa Rufiji katika vijiji vinne vya mfano vya Jaja, Mbunju Mvuleni, Mtanza Msona na Twasalie, na akapendekeza kuwa hapo baadaye njia za kushirikisha menejimenti ya maliasili itumike pia kwa eneo lote la mradi lililobaki.

Ushirikishaji wa wwashikadau wote wanaofaa, kwa kuzingatia uchaguzi na maendeleo ya mikakati ya hifadhi ya baioanuai juu ya taarifa bora ya kitaalam inayokusanywa kutokana na utafiti unaoendelea katika maliasili na vipimo vya uchumi wa kijamii, na ushirikiano wa karibu na miradi na taasisi nyingine vyote ni vitu muhimu kwa ufafanuzi wa Mpango wa Menejimenti wa Mazingira. MW aliwatakia washiriki wa warsha mkutano wenye mafanikio, akiwashauri kuwa ikiwa mpango unaofikiriwa utaendeshwa vizuri hautakuwa umehakikisha kuendelea kufaidika kutokana na huduma na mazao toka kwenye maliasili zao kwa vizazi vya sasa tu, bali hata kwa vizazi vijavyo.

Makaribisho toka kwa Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji
Bw.Chande-Afisa Ardhi, Mali Asili na Mazingira wa Wilaya.

Bw. Chande aliwakaribisha washiriki wa warsha kwa niaba ya Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji. Bw. Chande aliwakumbusha washiriki wa warsha kuhusu matunda yanayotegemewa ya mradi, kuu kati ya hayo ikiwa ni Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Wilaya na mengine yakiwa ni Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Kijiji, udumishaji wa misitu muhimu, na uwezo ulioboreshwa katika wilaya ya Rufiji wa kupanga kuhusu matumizi ya maliasili kwa msingi wa mfumo wa ikolojia.

Utaratibu wa Mpango wa Menejimenti ya Mazingira Uliopendekezwa

Alieleza zaidi utaratibu wa mpango wa mazingira uliofikiriwa na wilaya inabidi uwe wa kushirikisha kadri iwezekanavyo ili kuhakikisha kuwa washikadau wote wanaelewa na kuchangia muundo, utekelezaji na urekebishaji wa mara kwa mara kulingana na hali au wakati.

Hali ya sasa

Katika miaka miwili iliyopita mradi umekuwa ulijishughulisha zaidi na kukusanya na kuimarisha taarifa kuhusu mambo mbalimbali kama vile ya kiikolojia, kijamii, na uchumi katika kulingana na sheria zilizopo.

Katika miezi ijayo taarifa hii itapitiwa na kuchambuliwa ili kusisitiza mambo mazuri na mabaya ya matumizi ya maliasili na athari zake. Nyingi ya taarifa za kiufundi zilizokusanywa miaka miwili iliyopita zimetoka kwa washauri waliotumwa na mradi. Tafadhali rejea karatasi iliyoambatanishwa kuhusu washauri mbalimbali waliohusika mpaka sasa na waliobaki. Pamoja na washauri, mradi pia umekusanya taarifa za msingi toka kwa wafanyakazi wa wilaya. Taarifa hizi ni kutokea utafiti wa uvuvi unaoendelea, utafiti wa muundo wa ukataji magogo, takwimu za mifugo, utaratibu wa mpango wa menejimenti ya mazingira wa kijiji ambao umeupatia mradi taarifa muhimu sana katika hadhi ya maliasili vigezo vya uchumi wa kijamii katika vijiji vya majaribio vinavyohusika. Mwisho, miradi mingine ndani na nje ya eneo la mradi imechangia taarifa zao na mradi wa menejimeti ya mazingira wa Rufiji, ambapo nyingine kati ya hzo zitafaa kwa muundo wa EMP. Kwa sasa, mradi wa menejimenti

ya mazingira unatayarisha ambatanisho la bibliografia ya utafiti wote uliotangulia (ikolojia, haidrolojia, uchumi wa kijamii) yakiwemo na maendeleo ya juu auya chini.

Menejimenti imeanzisha utaratibu wa kubuni Mradi wa Menejimenti ya Mazingira kwa ukanda wa Mafuriko wa Rufiji na Delta. Muhimu kwa utaratibu mzima ni kuhakikisha ushiriki wa shikadau wote katika ngazi zote (Kijiji, Kata, Tarafa ,Wilaya, Mkoa na Taifa), tunafikiri kuwa utaratibu huu ungemalizika mnamo miezi sita ijayo.

Vipengele vya hapo chini vinaelezea kwa mapana utaratibu wa uundaji wa mpango wa menejimenti ya mazingira uliofikiriwa.

1. **Upitiaji na uchambuzi wa taarifa iliyopatikana:** Mkazo utakuwa kuchambua taarifa yote iliyopatikana, kutambua shughuli zinazoendelea kufanywa na washikadau mbalimbali, na kufanya upitiaji wa utaratibu uliopo na unaoendelea katika eneo la mradi, Wilaya ya Rufiji na eneo la Bonde la Mto Rufiji.

2. **Ushirikishaji washikadau** (wa ndani) Wilayani Rufiji katika utaratibu wa Mpango wa Menejimenti. Washikadau kwa kiasi kikubwa watachukuliwa toka vijijini, kata, Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji, vikundi mbalimbali vinavyotumia maliasili (kuanzia wavuvi, wakataji magogo, wapasua mbao, kampuni za wavumbuzi wa mafuta, n.k.), wafanyakazi wa Wilaya ya Rufiji, Vyama Visivyo vya Kiserikali, miradi ya hifadhi na maendeleo kwa kutaja vichache. Ushauri katika hatua hii utahusisha warsha ya kushauriana kujadili maswala mengi ya menejimenti ya maliasili na chaguo za menejimenti. Baada ya warsha kutakuwa na juhudi zitakazoelekezwa kwenye ufuatiliaji wa maswala ya menejimenti yaliyoibuka ama katika ngazi za kijiji, kata ya sehemu yoyote inayostahili na watumiaji wa maliasili maalum, miradi mingine, Halmashauri ya Wilaya, n.k. Ushirikishaji wa jamii za ndani katika ngazi za chini (vijiji, na kata) umekuwa ukiendelea katika vijiji vingi vya maeneo ya mradi, lakini msisitizo ukiwa zaidi katika vile vijiji vinne vya mfano.

3. **Ushirikishaji wa Serikali za Wilaya, Mkoa na Serikali Kuu**. Mradi umekuwa ukishirikiana na taasisi na idara kadhaa katika ngazi za Taifa na Mkoa. Hizi ni kuanzia misitu na kitengo cha ufugaji, nyuki, NEMC, Tume ya Mpango wa Matumizi ya Ardhi ya Taifa, Taasisi ya Tathmini ya Rasilimali, Chuo Kikuu cha Dar es salaam, Vyama Visivyo vya Kiserikali vya Taifa, kama Chama cha Uhifadhi wa Wanyamapori Tanzania(CUWT), WWF na miradi mingine katika Bonde la Mto Rufiji. Warsha ya pili ya kushauriana itapangwa kwa majaribio Novemba 2000. Madhumuni ya warsha maalumu itakuwa ni kujadili na kuboresha maswala ya Menejimenti na chaguo za menejimenti ambazo zitaibuka wakati wa warsha ya kwanza ya washikadau wa Wilaya. Inafikiriwa kuwa warsha pia itabainisha mikakati mipana ambayo itatumika kukuza menejimenti za rasilimali zilizounganishwa na kupunguza uwezekano wa mgogoro wa matumizi ya ardhi.

4. **Warsha za kiufundi**: kujaza mapengo yaliyobainishwa. Ni dhahiri kuwa vipengele 1,2,3 vitabainisha mapengo yanayohusiana na vipengele mbalimbali vya mradi. Kwa kuzingatia msingi huu warsha2 za kiufundi zitaandaliwa. Kwa mfano uanzishaji wa utaratibu wa tathmini ya athari ya mazingira ambao ungeweza kuongozwa na NEMC, kubuni matumizi ya ardhi na mpango wa maendeleo kikanda ambao ungeweza kuongozwa na Tume ya Mipango ya Matumizi ya Ardhi. Uunganishaji wa kufuata mkondo na kupingana na mkondo wa mto kwa lengo la kubainisha chaguo za menejimenti pana ya chanzo cha mto, n.k.

5. **Mwendelezo wa rasimu ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira**: Hatua 1 mpaka ya 4 zitakusanya taarifa ya kutosha kuiwezesha timu ya menejimenti ya mazingira ya Wilaya (TMM) kuendeleza rasimu ya mpango wa menejimenti ya mazingira kwa uwanda wa mafuriko na delta ya Mto Rufiji. Taarifa yoyote mpya itakayopokewa kati ya sasa na baadaye itaingizwa katika mpango. Mpango baadaye utasambazwa kwa washikadau waliotambulika kwa hoja zao na ushauri wa kwa uboreshaji. TMW inapanga kuwa na rasimu ya EMP tayari ifikapo Desemba.

6. **Mikutano ya kushauriana kuhusu kujadili EMP**: Hoja zilizopokewa toka kwa washikadau zitakusanywa, kuchambuliwa na kujadiliwa katika warsha hii. Kwa kuzingatia hoja hizi rasimu ya EMP zitapitiwa tena ipasavyo na kusambazwa kwa washikadau wanaohusika ifikapo Desemba 2000.

7. **Majaribio ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira** katika awamu ifuatayo (miaka 3).

8. **Kurekebisha** EMP kulingana na mafunzo yaliyopatikana.

Washiriki wa warsha walivichukua vipengele vya juu kama utaratibu wa kimantiki kwa maendeleo ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira ya Wilaya.

3 Utaratibu Mwingine wa Maendeleo ya Mipango ya Menejimenti ya Maliasili

Timu ya mipango ya mazingira wilayani Rufiji (EMT) ilialika miradi mingine kadhaa toka ndani na nje ya Wilaya ya Rufiji kubadilishana uzoefu wao jinsi walivyoendeleza na kutelekeza Mipango wa Menejimenti ya Maliasili. Ilionekana kuwa muhimu kwa washiriki wa warsha kuelewa maana na matokeo ya kuwa na Mpango wa Menejimenti ya Mazingira.

Mwishoni EMT ilimwalika Afisa wa Maliasili wa Wilaya ya Kilosa toka Wilaya ya Kilosa ambaye hapo nyuma aliongoza utaratibu wa mpango ambao unatekelezwa katika Wilaya ya Rufiji. Taarifa kutoka katika miradi mitatu ya wilaya ya Rufiji na mmoja kutoka wilaya ya Kilosa ilitoa mwanga kwa washiriki wa warsha kuhusu jinsi mpango huu ulivyoendeshwa katika maeneo tofauti na kwa maliasili mbalimbali. Hii ni muhimu sana kwa miradi yenye mipango ya menejimenti iliyomo wilayani Rufiji, kwa kuwa mipango yote hii ya menejimenti inabidi iunganishwe kuwa mpango mmoja wa jumla wa menejimenti ya Mazingira kwa ajili ya wilaya.

PROGRAMU YA MAENDELELO YA WILAYA YA KILOSA MPANGO WA WILAYA WA MIAKA MITATU (1998-2000)

Bw. Musa Zungiza (Afisa wa Maliasili wa Wilaya-Wilaya ya Kilosa)

Bw.Zungiza alieleza kuwa utaratibu huu uliotumika au kuchaguliwa kuendeleza mpango wa miaka mitatu wa wilaya ulikuwa njia ya mpango wa umoja wa Ulaya wa ushirikishwaji wa menejimenti ya mlolongo wa miradi ya umoja wa wilaya ikiwemo Mbinu ya Uchambuzi wa Msingi wa Kimantiki. Kwa jumla matatizo 257 yalibainishwa na kupangwa. Hizi zilizingatia uzoefu wa wakazi wenyeji (wanakijiji), uzoefu wa wafanyakazi wa Halmashauri ya Kilosa, washauri wa programu, matokeo ya washauri na mazoezi ya PRA. Baadaye matatizo yalipangwa katika sekta zinazohusika na kuundwa tena katika malengo. Upangaji malengo katika maeneo husika yanayoungana yalifanyika. Hizi baadaye zilipewa kipaumbele katika upangaji kulingana na umuhimu wao unaojitokeza kupitia zoezi la kimadaraka. Zaidi ya watu 60 kutokea wataalam, washauri, wawakilishi wa jumuia za ndani, wafugaji, wabunge, madiwani, Vyama Visivyo vya Kiserikali na viongozi wa dini walioshiriki katika ubainishaji na utambuzi wa matatizo. Pia mpango huu utashirikisha matokeo, shughuli, dhana na masharti ya awali ya nyongeza.

Jinsi muda ulivyokuwa unakwenda udhaifu ufuatao wa mpango umetambulika: matokeo yenye matarajio; malengo ambayo hayawezi kupatikana mf. Upunguzaji wa moto kwa 60% katika miaka; Upunguzaji ukataji miti haramu kwa asilimia fulani wakati hakuna data wala takwimu zilizofanywa (taarifa ya kimsingi inakosekana); uratibu wa kikamilifu kati ya sekta mbalimbali haupo. Ingawa wafanyakazi kutoka idara moja wanafanya kazi na wa idara nyingine wakati wa utekelezaji wa shughuli; na mwishowe utaratibu kati ya mawakala kwa matumizi bora ya rasilimali haukufafanuliwa vizuri.

Kwa kuhitimisha Bw. Zungiza alieleza zaidi haja ya kushirikisha washikadau wahusika hasa wanajamii ambao kwa kawaida wana mchango mkubwa katika maliasili na wataathirika zaidi (vibaya) na kazi za maendeleo za kiwango kikubwa. Ukosefu wa taarifa sahihi kuhusu hadhi ya maliasili pia unaweza ukazuia utaratibu wa mpango.

MPANGO WA MENEJIMENTI WA MIKOKO WA TAIFA

Bw. Gasper Levira

Bw. Levira aliwataarifu washiriki wa warsha kuhusu mpango wa Menejimenti ya Mikoko wa Taifa, na kuhusu mradi unavyotekeleza mpango ambao uko katika awamu yake ya pili na ambao utamalizika mwaka 2004. Mpango wa Menejimenti ya Mikoko wa Taifa ulianzishwa baada ya upigaji picha toka hewani na zoezi kamili la utafiti ardhni lilisababisha uainishaji wa kanda nne za menejimenti. Kanda hizi za menejimenti ni misitu inayopata hifadhi kamili, misitu itakayowekwa chini ya uzalishaji, maeneo yasiyofaa ambayo hayatatumika kuruhusu urejeshi na utumiaji upya na maeneo ambayo yatatengwa kwa maendeleo ya aina mbalimbali.

Alieleza kwamba utaratibu wa mpango wa menejimenti ya mikoko ni mfano wa hali ya juu ambapo taarifa ya kiufundi haishikamanishwi na matarajio ya kiuchumi wa jamii wa wanajamii wa kawaida kitu ambacho ndicho kilichokuwa udhaifu wa mpango. Alitoa mfano wa delta ambayo ni pana sana na utawala wa mradi hauna vifaa vya kufanyia doria ya mara kwa mara. Kama wanajumuia wa kawaida na washikadau wengine wangeshirikishwa toka mwanzo mradi ungekuwa na mafanikio bora ya kuonyesha katika miaka 4-5 ambayo umekuwa ukifanya kazi . Kwa kutambua mapungufu haya, mradi wa Menejimenti ya Mikoko umetambua haja ya kuwashirikisha wanajamii wa kawaida na inafanyia majaribio njia mbalimbali shirikivu za umenejimenti ambazo zimekwisha anzishwa katika eneo la Tanga. Katika Delta ya Rufiji, EMP unafanya kazi kwa karibu na EMP katika vijiji vya majaribio vilivyounganishwa vya

Jaja na Twasalie na vijiji vinane vingine. Kwa kuhitimisha Ndugu Levira alisema kwamba utiliaji mkazo wa kupita kiasi wa jambo moja au zaidi ungeharibu mingine, na kuwa uwiano wa kufaa wa taarifa ya kiufundi na ile ya uchumi wa kijamii ni muhimu.

USHIRIKISHAJI WA WWF KWENYE UHIFADHI WA BAIOANUWAI NCHINI TANZANIA
Bw. Cyprian Malima

Bw. Malima aliwataarifu washiriki wa warsha kuwa kazi ya WWF inaendeshwa na shauku ya kuwa na dunia asilia iliyoegemezwa kwenye Sayansi na kupewa sura kwa kuelewa kuwa kushughulikia mahitaji ya binadamu ni jambo muhimu sana kwa mafanikio ya uhifadhi wa muda mrefu. Ili kukabiliana na changamoto hii, WWF inatumia njia ambazo zinatofautiana kama vile mahitaji ya changamoto inavyotaka kuanzia kwenye kubuni na kuimarisha Mbuga na sehemu zilizohifadhiwa hadi kwenye kuingiza uhifadhi kwenye utaratibu wa maendeleo ya uchumi wa ndani, toka kwenye kulinda viumbe vilivyo hatarini hadi kwenye kuhamasisha sera za kimazingira za dunia.

Toka ofisi ya WWF ilipofunguliwa, programu imeongezeka toka miradi mitano hadi miradi 15 inayofanya kazi. Alielezea zaidi kuwa misitu ya uwanda wa chini wa pwani kama ile inayopatikana katika Wilaya ya Rufiji inatunza mkusanyiko wa wanyama na mimea (‘fiona’ na ‘flora’) wa kipekee na tofauti katika mazingira, vitu vinavyotoa mazao mbalimbali ya misitu kwa ajili ya wanajamii wa kawaida. Misitu ya Pwani imo kwenye tishio tokana na shughuli za binadamu kama vile kilimo cha kuhamahama, ukusanyaji mbao za kuni, ukataji miti, utengenezaji mkaa, uvunaji wa mbao, mioto ya vichaka, na uchimbaji madini. WWF imekuwa ikipigania upatikanaji wa uhifadhi na maendeleo ya wanajamii wa kawaida kupitia kwenye matumizi ya kudumu ya vifaa vya majini. Shughuli zinalenga katika kufanya kazi na wanajamii wa Mafia ili kuboresha matendo ya maendeleo na viungo vya utoaji maamuzi, kuimarisha ushiriki wa wanajamii wa Mafia, kuimarisha miundombinu na wafanyakazi, na kutoa msingi wa menejimenti wa kila siku kwa ajili ya Mbuga.

Kwa kushiriki ana na GTZ/SCP, vijiji viwili(Ngarambe wa Tapika) vya wilaya ya Rufiji vimeingizwa katika Mpango wa Uhifadhi wa Wanyamapori wa Selous wa menejimenti na Uhifadhi wa WWF. Vijiji hivi kupitia kwenye kamati yao ya maliasili iliyochaguliwa na maskauti wa Wanyamapori wa Kijiji walioteuliwa sasa wanamiliki maliasili zinazojitokeza katika eneo lao la kisheria. Maskauti wa wanyamapori wa kijiji huendesha doria na kukagua uwindaji wa nyama za pori katika maeneo husika ya menejimenti ya wanyamapori. Mapato yanayopatikana tokana na matumizi ya wanyama pori yanatumika kukidhi baadhi ya miradi ya maendeleo ya kijiji kama vile ukarabati wa nyumba ya Mwalimu Mkuu na madarasa ya shule ya msingi n.k Kutokana na uzoefu wa WWF katika uhifadhi wa viumbe anuai, Bw. Malima alipendekeza kuwa hatua za upangaji za uhifadhi wa mazingira lazima zijumuishe ushirikishwaji wa washikadau wote na maendeleo ya wanajamii wa kawaida.

HATUA ZA MPANGO WA MENEJIMENTI YA HIFADHI YA WANYAMAPORI YA SELOUS NA MAFUNZO YALIYOPATIKANA TOKANA NA UHUSISHAJI WA VIJIJI VYA MAJARIBIO.
Bw. Rudolf Hahn.

Bw. Hahn alieleza kuwa hatua za maendeleo ya mfumo wa Menejimenti ya Hifadhi ya Wanyama pori ya Selous ina umri wa miaka 10. Msingi wa Hifadhi kutegemea Jamii (HKJ) / Mradi wa Hifadhi wa Selou (MHS) unachukua hatua kadhaa na ni wa hatua ndefu. Uzoefu wa kimatendo unaonyesha kuwa ni ndoto kuchukua kijiji kimoja pekee toka kwenye mfumo wa ikolojia na kujaribu kutekeleza kwa kutumia kijiji hiki menejimenti ya maliasili ya kudumu. Kwa ukweli wanajamii au makundi ya watumiaji wa maliasili hutumia maliasili hizo toka kwenye mfumo mmoja wa ikolojia. Alitoa mfano wa majangili wa nyama ambao hawafanyi ujangili katika maeneo ya vijiji vyao wenyewe bali watafanya ujangili popote wanyamapori wanapopatikana kwa urahisi. Kwa hiyo kama kijiji kimoja pekee kitaanzisha Eneo la Menejimenti ya Wanyamapori (EMW), kitapata matatizo ya kudumu na majangili toka vijiji jirani. Pia kiuchumi ni vigumu kushughulikia kijiji kimoja cha mfumo mmoja wa ikolojia. Tayari inaanza na upimaji wa mpaka wa kijiji-vijiji vyote vya jirani itabidi visaini mkataba wa maelewano kuhusiana na mipaka ya kijiji kimoja maalum. Ikiendelea na matumizi, kwa mfano EMW ya kijiji kimoja inaweza kuwa ndogo sana kiasi cha kutoweza kuwa kizuizi cha kufaa kwa uwindaji au hakina uwezo wa kupata maji (ambapo ina maana wanyama hukaa kwa msimu tu katika eneo hilo). Ili kupata faida ya juu zaidi toka kwenye eneo hili menejimenti unganifu pamoja na vijiji kadhaa itakuwa ni ya muhimu. Na itabidi uthibitishwe kuwa uhifadhi ni wa faida zaidi kuliko matumizi mengine ya ardhi.

Maelezo haya kwa hakika yanahusu menejimenti ya wanyamapori na hayakuwekwa wazi zaidi. Kuhusu Misitu au Uvuvi itakuwa ni jambo tofauti tena. Baada ya kugawa eneo lako lote la mradi, ambalo ni la aina mbalimbali katika mifumo ya ikolojia yenye kufanana kuhusu umuhimu na matumizi, utagundua kuwa vijiji vinavyoshirikiana mpaka na Hifadhi ya Wanyama pori ya Selous vina umuhimu wa juu wa aina moja na pia matatizo. Alishauri kutoa maombi kwa vijiji vyote hivi kuwa na uwezekano wa kuanzisha EMW ili kuhifadhi maliasili. Kwenye delta, kama haijafanyika bado inabidi ujaribu kuanzisha takriban eneo moja mahsusi linaloundwa kikamilifu pale ambapo utalii wa kiikolojia unaweza kugharimia gharama za ulinzi na manufaa kwa wananchi wa kawaida.

HATUA ZA MPANGO WA MENEJIMENTI YA MAZINGIRA WA KIJIJI WA EMPK (Mpango wa Menejimenti wa Mazingira wa Kijiji)
Bi Pili Mwambeso

Bi Mwambeso alidokeza hatua zilizotumika katika uteuzi wa vijiji 4 vya majaribio vya Jaja, Twasalie, MbunjuMvuleni na MtanzaMsona, na maendeleo ambayo vijiji hivi vimefanya katika kueleza mipango ya menejimenti ya mazingira ya kijiji husika.

Alitoa taarifa kuwa hatua ya I (kuanzisha taarifa ya msingi) ilihusu kujifunza juu ya VEMP toka kwenye vijiji juu ya jinsi wanavyotumia ardhi, maliasili na kuendesha mafunzo ya uchumi wa kijamii ili kupata taarifa juu ya baadhi ya familia, maliasili ambazo wanazimiliki, matumizi ya maliasili katika maeneo husika, mipaka ya vijiji husika, shughuli muhimu za kiuchumi na idadi ya watu wanaoweza kufanya kazi. Hatua ya II ilihusu utambuzi wa matatizo na uchaguzi wa timu ya menejimenti ya mazingira kuongoza hatua za upangaji. Hatua III iliangalia juu ya malengo ya maendeleo kwa ajili ya Mpango wa Menejimenti ya Mazingira wa Kijiji (EMPK) kwa kukabiliana na matatizo yaliyotambuliwa, na kwa hatua ya IV ni kutambua mikakati mbalimbali ya kutumia. Timu ya mipango ya baadaye iliendeleza EMPK, ambayo inabidi ithibitishwe katika ngazi ya Kijiji, Kata na Wilaya. Hatua ya mwisho ni utekelezaji na uboreshaji wa EMPK.

4 Uchambuzi wa Washikadau

Iliwezeshwa na Msimamizi wa Warsha mwenye mamlaka.

Kutokana na taarifa ya utaratibu wa mpango wa menejimenti wa maliasili moja ya maswala muhimu ambalo limejitokeza sana lilikuwa washikadau – kutambulika kwao na ushirikishwaji wa mpango wowote wa menejimenti ikiwa ni kwa mfumo wa ikolojia, eneo maalum, na ikiwa kwa vyama vya kiserikali au visivyo vya kiserikali. Vikundi vya washikadau vinaweza kujumuisha jamii husika inayotumia – jamii za pembeni za msitu, jamii za wenyeji zilizo na shauku zisizo wazi. Menejimenti ya rasilimali- kwa kutegemea kazi fulani za maliasili, kwa mfano, ugavi wa maji, jamii za mbali zinazotumia maliasili, kwa mfano watalii ambao mara kwa mara hutembelea Rufiji, mawakala wa serikali (ya mtaa, kuu, mashirika ya umma, taasisi za taifa zilizopewa mamlaka na menejimenti ya maliasili nchini), na vyama vya mazingira na Uhifadhi, vya ndani, taifa, mkoa na kitaifa.

Makundi ya washikadau wafuatao yalitambuliwa ndani ya mamlaka na kupendekezwa kuhusishwa katika maendeleo ya mpango wa menejimenti ya mazingira kwa ajili ya Wilaya ya Rufiji.

4.1 Vikundi vitumiavyo Maliasili vya ndani

Kundi litumialo maliasili	Aina ya maliasili	Mahali
Jamii ya wavuvi	Samaki –wa magamba na wa mapezi, viboko, kamba, n.k.	Bahari, mito, vidimbwi, maziwa.
Wachuuzi wa ukindu	Majani ya Ukindu	Hasa katika delta.
Wawindaji (chama cha uwindaji)	Wanyama wa porini, Ndege	Delta, Uwanda wa mafuriko, Nyanda za juu.
Wavunaji mbao/ Wakataji magogo	Miti, boriti	Delta, Uwanda wa Mafuriko, misitu ya Nyanda za juu kama milima ya kichi, Ngulakula, n.k
Wavunaji/Wakataji mikoko	Boriti za mikoko	Delta.
Mafundi seremala	Mbao	Katikati ya miji
Mashirika ya uchimbaji madini	Mafuta na Gesi	Delta, na Nyanda za juu katika Kisangire, Kisiwa cha Songo Songo.
Wachuuzi/Wanunuzi wa kamba	Kamba	Delta.
Waendeshaji utalii	Utalii-wanyama pori	Kambi/Nyumba za kulala wageni katika Hifadhi ya wanyama ya Selous
Warinaji asali	Miti ya kutengenezea mizinga	Delta, Uwanda wa mafuriko, Nyanda za juu.
Watengenezaji/Wachuuzi wa mkaa	Miti- kutengeneza mkaa	Kuenea katika wilaya nzima.
Wafanyakazi wa machimboni	Mawe, Mchanga,	Mto Rufiji, Nyanda za juu.
Wakulima na wafugaji ng'ombe	Ardhi, misitu, maji, nyasi kavu	Delta, Uwanda wa mafuriko, Nyanda za juu.
Waganga wa kienyeji	Miti, nyasi, maji, asali, wanyama wa porini, ndege	Delta, uwanda wa mafuriko, Nyanda za juu.
Wajenzi	Udongo wa ardhi, miti, maji, mawe	Delta, uwanda wa mafuriko, Nyanda za juu.

Idara za serikali na taasisi zilizopewa madaraka na mamlaka ya menejimenti ya maliasili na katika ngazi za Wilaya, Mkoa na Taifa

- Idara za menejimenti maliasili: kilimo na mifugo, Ardhi, Maji, Uvuvi, Misitu, Hifadhi katika ngazi za Wilaya na Mkoa.
- Kamati ya mazingira na Ujenzi ya Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji (ikiundwa na madiwani wa kuchaguliwa)
- Wizara ya maliasili na Utalii katika ngazi ya Taifa

- Wizara ya Kilimo
- Wizara ya Nishati (Kitengo cha madini)
- Baraza la Menejimenti ya Mazingira ya Taifa (BMKT)
- Tume ya mpango wa Matumizi ya Ardhi (TMMA)
- Mamlaka ya Maendeleo ya Bonde la Mto Rufiji (RUBADA)
- Ofisi ya Maji ya Bonde la Mto Rufiji (OMMR)
- Mradi wa Menejimenti ya Bonde la Rufiji na Uboreshaji Umwagiliaji wa Vishamba Nidogovidogo (MMBRUUV)
- Wizara ya Fedha – Tume ya Mipango
- Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania
- Idara ya Uhandisi Ujenzi ya Wilaya (Ujenzi wa barabara na madaraja) na miradi ya uboreshaji barabara na madaraja na miradi ya uboreshaji barabara katika ngazi za kijiji na wilaya.
- Wizara ya Serikali ya Mitaa na Tawala za Mikoa

Vyama Visivyo vya Kiserikali

- Rufidelta
- Wakala wa Maendeleo ya Mloka Mkongo
- Chama cha Hifadhi ya Wanyama Pori Tanzania(CHWT)

Miradi mingine ya Menejimenti ya Maliasili Wilayani Rufiji na maeneo yanayozunguka

- Mradi wa Ufugaji nyuki Rufiji (MUNR)
- Mradi wa menejimenti ya Mikoko (EMPK)
- Miradi ya Hifadhi ya misitu ya Pwani ya WWF na Menejimenti ya Wanyamapori
- Programu ya Hifadhi ya Selous GTZ- mradi wa Hifadhi inayotegemea jamii katika Tapika na Ngarambe
- Mbuga ya Taifa ya Mafia Island Marine
- Mradi wa Menejimenti ya Pwani Tanzania (MMPT)

Kampuni zenye mwelekeo wa kibiashara (toka nje ya Wilaya ya Rufiji)

- Kampuni ya Uvuvi ya Kiafrika (KUA) –Uvuaji kamba katika Delta
- SONGAS (Uchimbaji gesi katika kiwanda cha Songosongo
- Waendeshaji Hoteli na Utalii
- Chama cha Uwindaji
- Waendeshaji Kikokoozi na Wachuuzi wa Rasilimali za Uvuvi.

Ilipendekezwa kuwa inabidi makundi ya washikadau hapo juu yashirikishwe katika utaratibu wa mpango wa menejimenti, ushirikishwaji wa makundi hayo uonekane kama manufaa ya ziada kwani wataweza kutoa utaalamu wao kama vile kuhusu sheria na maswala ya sera ambayo yanaweza kuwa yanakosekana katika wilaya.

5 Majadiliano ya Vikundi

Washiriki waligawanywa katika vikundi vinne kujadili masuala mbalimbali yanayoathiri menejimenti ya kudumu ya maliasili maalum. Vikundi vilizingatia maliasili kuu/matumizi makuu ya ardhi kwa wilaya ya Rufiji. Hizi ni misitu, uvuvi, kilimo, na wanyamapori (wakiwemo wa uwindaji na utalii). Washiriki walitakiwa kujiunga na vikundi ambavyo walijisikia wangeweza kuchangia zaidi kwa kuzingatia utaalam/ utumiaji wao. Kila kikundi kilitakiwa kuorodhesha shughuli katika sekta husika ya maliasili, na kutaja bayana ilitokea wapi, na kujadili na kuorodhesha masuala ya menejimenti yanayohitaji kushughulikiwa katika menejimenti ya mazingira ili yaendelezwe hapo baadaye. Haya ni baadhi ya masuala ya menejimenti ambayo utaratibu wa maendeleo ya mpango wa menejimenti utajaribu kuyashughulikia. Matokeo ya shughuli za vikundi hivyo yanaonyeshwa hapo chini.

Kila kikundi kilipewa fomu zinazoonyesha matumizi/ eneo analomiliki ili wilaya iweze kuonyesha kwa kutumia maeneo yaliyoathiriwa na shughuli/ uingiliwaji wao kisha kila kikundi kilitakiwa kuorodhesha masuala yote ya menejimenti yanayotumika kama vile haki, leseni, upatikanaji, upungufu, ushuru, uharibifu n.k. Vikundi viliwakilisha majadiliano yao kwenye mamlaka kwa njia ya ramani na orodha ya masuala.

5.1 Kikundi cha Kilimo

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
Kilimo cha mikorosho, ufuta, matunda, miboga, viazi vitamu, mtama, mpunga, muhogo na ndizzi.	Kinafanyika zaidi katika uwanda wa mafuriko (kaskazini na Kusini kwa Mto Rufiji kati ya Mloka mpaka Ikwiriri). Katika Delta hufanyika Chumbi na Mbwara.	➢ Uharibifu wa mazao ya wanyama pori kama vile tembo, viboko, nguruwe mwitu, nyani, ➢ Ukame, ➢ Bei duni kwa mapato ya mazao, ➢ Zana hafifu za kilimo, ➢ Soko duni kwa mazao yao kama matunda, na ➢ Mafuriko, ➢ Huduma duni za upanuzi, ➢ Ukosefu wa zana za kilimo za kisasa
Nazi, mpunga	Ukanda wa Pwani, Uwanda wa Mafuriko wa Rufiji (kwa mpunga)	➢ Mfumo duni wa usafiri(maji na ardhi) na hivyo upatikanaji mdogo wa masoko, ➢ Bei duni za bidhaa, ➢ Migogoro kati ya wakulima na mameneja wa rasilimali za mikoko juu ya upandaji mpunga katika delta, ➢ Matatizo ya mipaka ya vijiji, ➢ Uharibifu wa sehemu zenye mvua nyingi unaosababishwa na usafishaji kwa ajili ya kilimo cha mpunga, ➢ Uchafuzi wa Mazingira kama matokeo ya kutumia kemikali kuulia kaa wala mpunga- matumizi ya dawa ya kuulia wadudu (DDT) umeshuhudiwa katika Delta, ➢ Huduma duni za upanuzi, ➢ Ukosefu wa aina mbalimbali za mpunga unaotoa mazao mengi unaosababisha uanzishaji wa maeneo mapya ili kuboresha uzalishaji.
Ufugaji wa mifugo	Kilimani, Mkongo, Ikwiriri, Mohoro,Utete, Mbwera na Kusini mwa delta	➢ Ufugaji duni wa mifugo, ➢ Kipato duni kitokanacho na mifugo
Maji kwa matumizi ua nyumbani, umwagiliaji,	Mbunju (Segeni), Mkongo Uwanda wa mafuriko na delta ya Rufiji	➢ Mashambulizi toka kwa mamba(mapambano ya binadamu na wanyamapori), ➢ Kujipenyeza kwa maji ya chumvi katika maji safi ya visima,

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
usafiri		➢ Nyenzo za usafiri, zisizoaminika mf. Mitumbwi ➢ Mafuriko ya mara kwa mara, ➢ Ukosefu wa maji ya kunywa salama
Utafutaji Mafuta	Bonde la mto Rufiji toka Kisangire hadi Mtunda	➢ Kuondoa mimea (ya asili ya kuliwa) kwa ajili ya njia za tetemeko, ➢ Njia za tetemeko na barabara zilizoboreshwa zikiwa zinatumika na majangili na wakataji magogo kusafirishia shehena zao nje ya wilaya
Bomba la gesi	Eneo kwa bomba la gesi toka Somanga, Mohoro, mpaka Ndundu	➢ Kuondoa mimea, ➢ Mabomba yanayoelekea kupasuka ambayo yangeweza kuharibu mfumo wa ikolojia tokana na kuvuja kwa gesi
Utoaji chumvi	Delta ya Rufiji	➢ Kukata mikoko ili kukausha maji ya bahari, ➢ Mapato duni ya uchumi

5.2 Kikundi cha Wanyama Pori

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
Ujangili wa wanyama katika Hifadhi ya Wanyama ya Selous na maeneo mengine ya mbuga yaliyo wazi .	Vijiji vyote vinavyozunguka Hifadhi ya Mbuga ya Selous na maeneo ya wazi ya Mohoro,Ngukukula, na Mkongo	➢ Ujangili wa wanyama pori, ➢ Kuenea kwa moto wa misitu
Mapambano kati ya binadamu na wanyamapori	Imeenea kwa mapana katika eneo la mradi	➢ Maofisa wa wanyamapori wasiotosheleza toka Halmashauri ya wilaya ya Rifiji kufuatilia na kukomesha wanyama waharibifu, ➢ Vifaa visivyotosheleza kwa wafanyakazi wa wilaya na wakazi wenyeji wa kijiji kuzuia uharibifu, ➢ Wilaya zilizopo hazihamasishwi kutekeleza kazi zao, ➢ Upanuzi wa shughuli za kilimo kwenye maeneo wazi ya wanyam pori, ➢ Upanuzi wa hifadhi ya wanyama pori kwa maeneo ya kilimo , ➢ Mifumo jamii ya asili kwa ajili kuyamudu matatizo inavunjwa.
Uwindaji	Maeneo ya wazi hasa vijiji vya Tapika, Ngarambe na Mloka	➢ Idadi ya kikomo haikuzingatia idadi halisi ya wanyama pori kwani sensa ya wanyama ilifanyika kabla, ➢ Ukosefu wa taarifa za mara moja katika kila msimu, ➢ Wengi wa wawindaji wanatoka nje ya wilaya ya Rufiji, kwa hiyo wengi wa wenyeji wa wilayani hawanufaiki na shughuli za uwindaji, ➢ Wanakijiji wanaowinda hupata mapato ya chini ukilinganisha na kile ambacho wangepata iwapo wangefanya biashara ya uwindaji wa halali, ➢ Uwindaji haramu kwa nyama pori, ➢ Ofisi ya wanyama pori ya wilaya ina wafanyakazi wachache hivyo kufanya ufuatiliaji wa shughuli za uwindaji kuwa mgumu, ➢ Uwindaji kwa kutumia njia haramu kama vile mitego na

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
		kuwapiga kwa shoka hadi kufa, ➢ Ufahamu mdogo na ukosefu wa taarifa kuhusu sera na sheria za menejimenti ya maliasili, ➢ Maafisa wanyamapori wakati mwingine hawafuati kanuni zilizowekwa kuhusu uwindaji.
Utalii	Hasa katika Hifadhi ya Mbuga ya Selous, lakini pia shughuli chache za utalii katika vijiji vinavyoizunguka kama Mloka, Tapika na pia katika Delta	➢ Utalii ambao ni muhimu katika wilaya ya Rufiji haujaendelezwa kikamilifu, ➢ Maarifa na ufahamu mdogo kuhusu utalii unategemea jamii, katika ngazi yoyote ya wilaya, ➢ Wawekezaji kutokubali kuendeleza shughuli za utalii katika wilaya ya Rufiji, ➢ Uwezekano wa kutokuelewana kuhusu umiliki katika eneo la kaskazini ya Ziwa Utunge, ➢ Shinikizo lililoongezeka katika maeneo yanayopatikana na HMS yanategemewa kwani hifadhi hiyo inazuia maendeleo zaidi ya utalii katika mbuga hiyo, ➢ Uvumbuzi wa mafuta katika delta ya kona ya kaskazini Magharibi ya Wilaya ya Rufiji ingeweza kutishia utalii/kupunguza thamani kwa utalii.

5.3 Kikundi cha Rasilimali ya Misitu

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
Ukataji magogo	Umeenea kwa mapana katika wilaya nzima ya Rufiji	➢ Uharibifu wa makazi ya wanyama pori kama kima weupe wanaopatikana katika misitu kwenye eneo la Mtanza Msona(misitu ya Zilizili) ➢ Umalizaji wa aina za miti muhimu ya mbao kama vile *Pterocarpus anglolensis, Milicia excelsa, Dalbergia melanoxylon, n.k.* ➢ Ukosekanaji wa mipaka ya wazi kwa hifadhi za misitu zilizopo, hasa ukubwa wa Selous na vijiji jirani kama MtanzaMsona, ➢ Mfumo wa serikali wa kudhibiti unaendeshwa katika hatua ya baada ya mavuno kuangalia leseni za kusafirisha mbao, mti ukiwa umeshakufa, ➢ Wengi wa jumuiya ya kijiji wanaweza wasijue ukubwa au vilivyomo katika ardhi na misitu ya jamii au kufahamu thamani yake, ➢ Jamii inajisikia kuwa haina mamlaka ya kuzuia ukataji wa magogo, ➢ Wanajamii hushirikiana na wakataji miti na magogo kwa sababu ni jamaa zao, ➢ Viongozi wengine wa jamii hukubali ujira toka kwa wakataji magogo haramu, ➢ Jamii hazifahamu kuwa sera mpya za misitu zinawaruhusu kuingia mikataba ya pamoja na serikali na kuwa na hifadhi zao wenyewe za misitu, ➢ Kufungua barabara kwa majangili wa wanyama pori, ➢ Utoaji leseni ulifanyika katika hatua ya ngazi ya wilaya au ya taifa kutoka kwenye rasilimali na bila taarifa inayohusu hadhi ya rasilimali hiyo, ➢ Hakuna mfumo wa soko la mbao unaotegemea jamii, ambao ungeweza kuinua upataji faida wa wenyeji toka rasilimali zilizovunwa kienyeji, ➢ Mingi ya miti inasafirishwa nje ya Rufiji katika hali ya

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
		mali ghafi (magogo, mbao nene na pana) kwa hiyo ni thamani ndogo inayoongezeka au faida inayopatikana wilayani, ➢ Ubora wa mazao ya miti (mf. Fenicha) inayozalishwa uko chini na haupati bei za juu au masoko ya pekee.
Uwindaji wa wanyama pori na ndege	MtanzaMsona, Ndunyikanza, Ngorongo	➢ Uharibifu wa Shughuli za wawindaji zimetambuliwa kama moja ya sababu kuu za tishio la moto wa misitu, ➢ Mitego ya kuwindia insababisha madhara kwa watu/binadamu, ➢ Kwa ujumla jamii haifikirii kuwa aina zozote za ndege ziko hatarini kutokana na shughuli zao wenyewe za uwindaji au kutoka utegaji ndege kwa ajili ya uuzaji.
Urinaji asali	Hifadhi ya Msitu ya Ruhoi	➢ Urinaji asali ukiwa unaendeshwa na wakazi wa wilaya ya Rufiji, ➢ Hadhi ya kisheria ya biashara ya mazao ya nyuki inaeleweka vibaya.
Uchomaji mkaa	Hifadhi ya Msitu ya Rufiji	➢ Mioto ya misitu, ➢ Uharibifu wa taarifa ya mimea, ➢ Utaratibu usiofaa wa kutengeneza mkaa.
Upanuzi wa shughuli za kilimo	Utete	➢ Kilimo cha kuhamahama kinachopelekea ufunguzi wa maeneo mapya, ➢ Kusambaa kwa moto wa misitu wakati moto unapotumika kuondoa mimea ili kuacha nafasi kwa mashamba ya kilimo, ➢ Kuongeza mmomonyoko katika ukingo wa mto.
Uvunaji wa mikoko kwa ujenzi na usafirishaji wa miti, fanicha, kuni kwa upikaji chumvi	Delta ya Rufiji	➢ Uyumbishaji wa kingo za mto na maeneo ya fukwe, ➢ Athari mbaya katika maeneo ya ukuzaji samaki, ➢ Utawalaji tena wa aina za mikoko katika maeneo dhaifu umekuwa mgumu kutokana na mabadiliko ya hali ya viumbe.
Ujenzi wa barabara kwa usafiri wa kijiji na usafirishaji wa mradi, Mradi wa Maendeleo wa Barabara za Wilaya, Hifadhi ya Wilaya ya Wanyama ya Selous, Mamlaka ya Barabara za Taifa (Daraja kwenye mto Rufiji)	Nyamwage, Mbwara, Tawi, Muhoro, Delta, Kingurupa, Mpaka Utete kupitia Kichi MtanzaKisarawe	➢ Kusafisha maeneo ya vichaka na ili kuacha nafasi kwa barabara, kwa mfano barabara ya Utete-Kingupira ambayo inapita misitu ya Milima ya Kichi, kupitia mikoko katika delta ya Kusini, ➢ Hatari ya upasuaji miamba kwa vyanzo vya maji na maeneo ya misitu ya Nambunju/Mbwara, ➢ Ufunguzi wa wilaya ya Rufiji, kufanya usafirishaji wa maliasili toka maeneo ya vichaka/misitu kuwa rahisi, kuongezeka kwa shinikizo ambalo tayari lipo katika hifadhi hizi.

5.4 Kikundi cha Rasilimali za Uvuvi

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI
Uvuvi wa kutumia kikokoozi	Eneo la ufukwe wa Bahari ya Hindi hasa Jaja, Pambwe, na Mbwera, n.k.	➢ Kuleta athari mbaya kwenye uvuvi wa kitaalam, ➢ Uharibifu wa sehemu ya kukuzia samaki, ➢ Viwango vya juu vya ndoana, ➢ Wavuvi wanaotumia vikokoozi huvua ndani ya mipaka ya karibu na pwani, ➢ Leseni za uvuvi unaotumia vikokoozi hutolewa toka ngazi ya taifa bila kushauri kwa ngazi za chini kuhusu maeneo na samaki waliomo, ➢ Hakuna mapato kwa jamii ambayo ingedhibiti kanda ya pwani hadi umbali wa km 12 toka baharini, ➢ Jamii hujisikia kutokuwa na mamlaka na malalamiko yao hayasikilizwi kikamilifu katika ngazi za juu, ➢ Kituo cha Wilaya kiko mbali na pwani, kwa hiyo huvuka pwani kwa nadra.
Mabomu na utumiaji sumu kwa samaki	Ufukwe wa Bahari ya Hindi hasa Jaja, Pambwe, na Mbwera nk. hasa kupakana na mkoa wa Lindi	➢ Uharibifu wa sehemu za kuvulia, ➢ Athari za kimazingira, ➢ Uharibifu wa marijani na aina za samaki ambao hawajavuliwa, samaki wenye magamba kama kaa na wa aina nyingine, ➢ Uharibifu wa sehemu za kuzalia samaki, ➢ Tahadhari ya kujeruhiwa binadamu kutokana na mabomu, ➢ Tahadhari ya sumu kwa binadamu kutokana na kemikali.
Utumiaji wa nyavu za kutupa na za juya	Fukwe za Bahari ya Hindi hususan ya Jaja, Pambwe na Mbwera nk.	➢ Uharibifu wa sehemu za kukuzia samaki
		➢
Utiaji sumu samaki (mtuka)	Mito (uwanda wa mafuriko na delta) Maziwa ya Ruwe Zumbi, na Lungonyi	➢ Uharibifu wa sehemu za kukuzia samaki
Matumizi ya nyavu ndogo zenye matundu, mitego, na tanda (nguo au chandarua)	Mito(uwanda wa mafuriko na delta) maziwa ya Ruwe, Zumbi, na Lungonyi	➢ Uondoaji na uvuwaji wa aina za samaki ambao bado ni wadogo
Matumizi ya vitu vizito vya risasi kwa kuvulia	Mito na maziwa	➢ Tahadhari ya kuwapa sumu samaki, viumbe vingine na binadamu.
Kuzuia njia za kuvua kwenye mito	Mito (uwanda wa mafuriko na delta)	➢ Uondowaji na uuwaji wa aina za samaki ambao bado ni wadogo.
Kuwavutia samaki kwa makelele na usumbufu wa maji	Mito (uwanda wa mafuriko na delta)	➢ Uharibifu wa sehemu za kukuzia samaki, ➢ Uharibifu wa kimazingira.

MASUALA YA ZIADA YALIYOTAMBULIWA KATIKA MAJADILIANO

1. Matatizo mengi yanayoathiri menejimenti ya maliasili Wilayani Rufiji ni matokeo ya mawasiliano duni kati ya washikadau mbalimbali kuanzia kwa watoaji maamuzi hadi kwa watumiaji wa maliasili, hadi kwa taasisi zilizokabidhiwa kisheria menejimenti ya mali asili katika ngazi zote,
2. Mwamko duni wa kimazingira: licha ya wakazi wengi na halmashauri ya wilaya ya Rufiji kutegemea zaidi juu ya maliasili hizi, shukurani kutokana na huduma na faida zake nyingi ni ya chini sana. Hii ni kutokana na kwa kiasi fulani lawama juu ya matumizi yasiyokuwa ya kudumu ya maliasili wilayani,
3. Utekelezaji/ufuatiliaji duni wa sheria na sera zilizopo na utungaji upya wa sheria ndogo,
4. Kukosekana kwa taarifa kuhusu hadhi ya sasa ya maliasili wilayani Rufiji hivyo kufanya maelezo ya mifumo ya menejimenti kuwa migumu,
5. Mabadiliko ya daima ya tabia za mto na maeneo ya mafuriko,
6. Ukosefu wa sheria ndogo katika ngazi ya kijiji – hali inayojitokeza ni kuwa leseni zinanunuliwa kutoka makao makuu ya wilaya na wenye leseni huvuna maliasili kutoka kwenye baadhi ya vijiji bila kulipa ushuru kwenye serikali za vijiji.
7. Uharibifu wa minazi kutokana na magonjwa,
8. Kushamiri kwa ukusanyaji ndege bila ya taarifa ya mapema kuhusu hadhi ya sasa ya ndege wilayani Rufiji,
9. Kuongezeka kwa uvunaji wa Ukindu *(Phoenix redinata)* kwa ajili ya usukaji mikeka na kwa ajili ya Biashara Zanzibar.

Baada ya kila kundi kutoa maelezo yao kulikuwa na majadiliano na fafanuzi zilitotolewa kabla vipengele hivyo havijaorodheshwa kuwa masuala yanayofaa ya menejimenti ambayo yanahitaji kushughulikiwa.

6 Mapendekezo kwa Chaguo za Menejimenti Kuhusu Masuala Yaliyotolewa Kupitia Kwenye Mijadala Ya Vikundi

Baada ya vikundi vyote kutoa maelezo yao, vikundi vipya vingine vyenye mchanganyiko wa wanavikundi viliundwa. Pale ambapo kikundi cha awali kilikuwa kikundi cha kisekta zaidi (uvuvi, misitu, kilimo na maliasili) vikundi vipya vilikuwa vya mchanganyiko wa sekta (vitengo vingi) huku kila kikundi kikiwa na wataalam/watumiaji kutoka kwenye sekata zote nne. Vikundi vipya 3 vilipewa nakala za masuala yote ya menejimenti yaliyoletwa na vikundi vya kisekata mbalimbali na kuombwa kutoa mapendekezo kuhusu ni vipi na kwa jinsi gani wangependelea maliasili wilayani Rufiji itumiwe. Yaani ufumbuzi kwa matatizo yaliyotambuliwa. Kila kikundi kilitoa maelezo yake, na mapendekezo yalijadiliwa katika kikao. Badala ya kila kikundi kuwasilisha maelezo yake, vikundi vilivyo fuata (baada ya cha kwanza) viliombwa kuwasilisha jambo lolote la ziada ambalo halikuelezwa na kikundi kilichotangulia. Kwa hiyo jedwali lifuatalo chini hapa linaonyesha maamuzi ya menejimenti yote ambayo yalipendekezwa na vikundi mbalimbali kama mfululizo wa orodha, lakini si kwa msingi wa vikundi.

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
Kilimo cha mikorosho, ufuta, matunda maboga, viazi vitamu, mtama, mpunga, muhogo, na ndizi	Kinafanyika zaidi katik uwanda wa mafurik (kaskazini na kusini ya mt Rufiji kati ya mloka hac Ikwiriri). Katika delt hufanyika Chumbi n Mbwara.	➢ Uharibifu wa mazao kutokana na wanyama pori kama vile tembo, viboko, nguruwe mwitu, nyani, ➢ Ukame, ➢ Bei duni kwa mazao yapatikanayo, ➢ Zana duni za kilimo soko hafifu kwa mazao yao kama matunda, na ➢ Mafuriko, ➢ Huduma duni za ugari, ➢ Ukosefu wa zana za kilimo za kisasa.	➢ Halmashauri ya wilaya ya Rufiji inabidi iweke mfuko kwa ajili ya kupambana na hatari ya wanyama waharibifu kwa njia ya vifaa (risasi) na usafiri kwa wafanyakazi wa wilaya. ➢ Jumuia za ndani katika maeneo ambayo yanaathiriwa vikali na wanyama waharibifu hazina budi ziweze kushughulikia tatizo hili zenyewe kwa kutoa bunduki na risasi kwa serikali za vijiji, ➢ Vijiji havina budi kupanga kilimo cha pamoja badala ya kilimo cha sasa cha vishamba vingi vya hapa na pale ili waweze kuweka uzio kwenye mashamba yao na kuwazuia wanyamapori, ➢ Serikali za vijiji hazina budi kuanzisha mfuko kwa madhumuni haya tokana na kodi inayokusanywa kwenye vijiji vyao tokana na mavuno ya rasilimali, ➢ Ufumbuzi yakinifu zaidi kwa ukame wa mara kwa mara ni kwa kuwasaidia wakulima na teknolojia ya chini na mbinu za umwagiliaji shadidi na zisizokuwa ghali, ikiwa ni nyongeza ya kutumia mafunzo waliyoyopata toka sehemu nyingine za nchi, ➢ Kufanya kilimo mseto na kilimo cha kutumia mbolea ya wanyama na mimea ili kuboresha tija katika kilimo, ➢ Kutoa aina bora zaidi ambazo zinakomaa haraka na kutoa mazao mengi zaidi, ➢ Jaribu na endesha shughuli za nyongeza za kudumu ambazo zinatoa mapato mbadala, ➢ Mafuriko- anzisha mfumo wa kujihami na mafuriko ambao utazitayarisha jamii za wenyeji kwa matukio hayo, ➢ Ukame-himiza kilimo cha mazao yanayohimili ukame kama vile muhogo, ➢ Himiza kilimo cha mpito baada ya mafuriko, ➢ Zisaidie jamii za wenyeji kuanzisha mbinu za utengenezaji na utafutaji masoko, ➢ Kutegemea kilimo cha mpunga kupita kiasi hakuna budi kupingwa, ➢ Boresha huduma za upanuzi kwa kuwashauri wakulima kuhusu mfumo wa uzalishaji wa kilimo cha kisasa, na tumia njia za ubunifu za nje kama vile mkulima kwa mkulima n.k. ➢ Kuboresha kiwango cha ufahamu wilayani kwa kutoa elimu vijijini, ➢ Uuzaji wa mazao-boresha miundo mbinu vijijini,
Nazi, mpunga	Ukanda wa Pwani, Uwand wa mafuriko wa Rufiji (kw mpunga)	➢ Mfumo duni wa usafiri (majini na nchi kavu) na hivyo uwezekano mdogo wa kuyafikia masoko, ➢ Bei hafifu za bidhaa, ➢ Migogoro kati ya wakulima na mameneja wa rasilimali ya mikoko juu ya kulima mpunga katika delta, ➢ Matatizo ya mipaka ya vijiji, ➢ Uharibifu wa sehemu zenye mvua nyingi kwa kusafisha kwa ajili ya kilimo cha mpunga, ➢ Uchafuzi wa kimazingira kama matokeo ya kutumia kemikali kuulia kaa wala mpunga-matumizi ya DDT yameshuhudiwa katika delta,	➢ Anzisha mwamko kwa vijiji juu ya hatari za uchafuzi wa mazingira, kwa mfano ujenzi wa vichafuzi katika mlolongo wa chakula ambao wanautegemea kwa chakula, na uwezekano wa uchafuzi wa maji ya kunywa, ➢ Weka mipaka ya vijiji kuzuia migogoro ya mipaka, na ruhusu vijiji vianzishe mipango yao ya matumizi ya ardhi, ➢ Wahimize wenyeji wadumishe barabara chini ya mamlaka ya sheria za kijiji chao, ➢ Boresha mfumo wa usafiri hasa usafiri wa majini katika delta ili kurahisisha utafutaji masoko kwa mazao, ➢ Himiza maendeleo ya mipango ya menejimenti inayoweza kufanya kazi pamoja katika maeneo ambayo yana migogoro kati ya mifumo ya misaada ya hifadhi na ile ya mapato kwa mfano katika sehemu za mikoko ambazo ni hifadhi za taifa lakini sera huruhusu ufafanuzi wa mipango ya ushirikishaji menejimenti unaotegemea jamii kati ya Idara ya Misitu na wanakijiji, ➢ Toa aina anuai za mpunga wenye mazao mengi, ➢ Jenga ufahamu zaidi juu ya umuhimu wa mfumo wa ikolojia ya mikoko, na kutegemeana kwa mifumo ya ikolojia ya aina mbalimbali,

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
		➢ Huduma duni za upanuzi, ➢ Ukosefu wa aina anuai za mpunga wenye mazao mengi yatakayoshawishi ufunguzi wa maeneo mapya kwa uzalishaji bora.	➢ Anzisha utaratibu wa kushirikiana faida kwa ajili ya mapato yaliyozalishwa tokana na mauzo ya mazao ya mikoko, ➢ Shirikisha jamii za wenyeji katika kukusanya ushuru toka sehemu za mikoko na usimamie zoezi la kuvuna.
Utunzaji mifugo	Kilimani, Mkongo, Ikwirir Mohoro, Utete, Mbwera n kusini mwa delta	➢ Ufugaji duni wa mifugo, ➢ Mapato duni toka mifugo.	➢ Elimisha vijiji juu ya ufugaji bora wa mifugo kwa kuanzisha shamba la maonyesho ndani ya wilaya ya Rufiji, ➢ Uwanda wa mafuriko una utajiri mkubwa wa mifugo na ufugaji hauna budi kuhimizwa kama uchaguzi unaojitosheleza kwa chakula na pia kama kipato cha kuzalishia,
Maji kwa ajili ya matumizi ya nyumbani, umwagiliaji na usafiri	Mbunju (Segeni), Mkongo, Uwanda wa mafuriko wa Rufiji na delta	➢ Mashambulizi toka kwa mamba (migogoro ya binadamu na wanyama pori, ➢ Kupenya kwa maji ya chumvi katika maji safi ya visima , ➢ Huduma za usafiri zisizoaminika mf. Mitumbwi, ➢ Mafuriko ya mara kwa mara, ➢ Ukosefu wa maji salama ya kunywa.	➢ Wilaya ya Rufiji inawezekana kuwa na idadi kubwa ya mamba na haina budi kupewa idadi ya kikomo chini ya mamba 1,600 watakaouliwa kama ilivyoruhusiwa na CITES, na faida tokana na mavuno hayo ya mamba hayana budi kuzirudia jamii za wenyeji walioathirika, ➢ Wengi wa mamba hutokea wanakijiji wanapochota maji na mazingira yatakayowezesha inabidi yatolewe katika kufanya kazi na jamii ili kutoa njia salama za kupatia maji ya kunywa. Hii inaweza kusaidia katika kufufua mifumo ya kutolea maji na huduma za kuhifadhia maji katika baadhi ya vijiji, ➢ Elimisha jamii za wenyeji juu ya vipengele vya afya vya maji ya kunywa kama vile kuchemsha maji, ➢ Kujipenyeza kwa maji ya chumvi- mahali ambapo hili litatokea inabidi wenyeji washawishiwe kutumia mbinu za mavuno ya mvua, na utambuzi wa vyanzo vingine vya maji safi, ➢ Uanzishaji wa mashirika kusaidia wenyeji kuchanga rasilimali zao pamoja na kushughulikia baadhi ya matatizo yanayowakabili. Hii ni kuanzia kwenye usafiri ambapo wangeweza kupata mkopo wa kununulia lori au viwanda vya kutengenezea barafu ili kukisadia kiwanda cha samaki,
Utafutaji mafuta	Bonde la mto Rufiji toka Kisangire mpaka Mtunda (katika Delta)	➢ Kuondoa mimea (ya asili na ya kilimo) kwa ajili ya njia ya tetemeko	➢ TPDC kuwataarifu wenyeji kuhusu maendeleo yanayofanywa kupitia matangazo, na athari za shughuli hizi.
Bomba la gesi (uchimbaji gesi katika kisiwa cha Songosongo)	Eneo la bomba la gesi toka Somanga, Mohorompaka Ndundu	➢ Kuondoa mimea, ➢ Uwezekano wa kupasuka kwa mabomba ambao unaweza kuharibu mfumo wa ikolojia tokana na kuvuja kwa gesi	➢ TPDC kuwataarifu wenyeji kuhusu maendeleo yanayofanywa kupitia matangazo, na athari za shughuli hizi.
Upikaji chumvi	Delta ya Rufiji	➢ Ukataji mikoko ili kukausha maji ya bahari (nyongo)	➢ Uvunaji chumvi hauna budi kuhimizwa ili kutumia njia za kirafiki za kimazingira za kutengeneza chumvi kama vile kutumia ukaushaji wa kutokana na jua,
Ujangili wa wanyama pori katika Hifadhi ya wanyama ya Selous na maeneo mengine ya wanyama yaliyo wazi	Vijiji vyote kuzunguka Hifadhi ya wanyama ya Selous na maeneo ya wazi yaliyopo Mohoro Ngulakula na Mkongo	➢ Ujangili wa wanyama pori, ➢ Kuenea kwa kiasi kikubwa kwa mioto ya misitu	➢ Kujenga mwamko kuhusu sheria na sera za wanyama pori, ➢ Kuwahimiza wanajamii husus an wale wanaohimili misukosuko kuishi karibu na wanyama pori kuanzisha Maeneo ya Menejimenti ya Wanyama(MMW) ili wanufaike kutokana na utumiaji wanyama pori, juhudi zikiwa zinahimizwa na sera ya wanyama pori, ➢ Tumia mapato yatokanayo na matumizi ya wanyama pori kusaidia msukumo wa maendeleo ya wanajamii,

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
			➢ Asilimia 25 ya mapato itolewayo kwa wanajamii iko chini sana na inabidi iongezwe, ➢ Toa mafunzo na vifaa vya kulindia wanyama pori kwa wanajamii ili waweze kuwakamata majangili katika maeneo yao.
Migogoro kati ya binadamu na wanyama	Imeenea kwa kiasi kikubwa katika eneo la mradi	➢ Maafisa anyama pori wasiotosheleza toka wasiotosheleza toka Halmashauri ya wilaya ya Rufiji kufuatilia na kuwamaliza wanyama na wasumbufu, ➢ Zana zisizotosheleza kwa wafanyakazi wa wilaya na pia kwa wakazi wa kijijini kuidhibiti hali, ➢ Wafanyakazi wa wilaya waliopo hawahamasishwi ili kutekeleza wajibu wao, ➢ Upanuzi wa shughuli za kiimo katika maeneo wazi ya wanyama pori	➢ Kuanzisha mipango inayofaa ya matumizi ya ardhi kwa wilaya nzima ili kuzuia migogoro iliyojitokeza katik ya matumizi ya aina mbalimbali ya ardhi ➢ Pale ambapo wafanyakazi wa wilaya ni wachache kwa ufanisi wa ulinzi na wa menejimenti ya maeneo ya wanyama pori himiza ushirikishaji wa wanajamii ➢ Vijiji vyote vinavyozunguka Hifadhi ya Wanyama ya Selous inabidi ihusishwe katika uhifadhi wa wanyama pori kutegemea jamii sambamba na uzoefu wa vijiji vya Tapika na Ngarambe
Uwindaji	Maeneo ya wazi hasa katika vijiji vya Tapika, Ngarambe na Mloka	➢ Sehemu zinazopaswa kutolewa hazizingatii idadi ya wanyama pori inayofaa kwani sensa za wanyama pori zilifanyika kabla, ➢ Wengi wa wawindaji wanatoka nje ya wilaya ya Rufiji, na kwa hiyo wengi wa wanajamii hawanufaishwi na shughuli za uwindaji, ➢ Uwindaji haramu kwa wanyama pori, ➢ Ofisi za Hifadhi ya wanyama ya wilaya ina wafanyakazi wachache hivyo kufanya ufuatiliaji wa operesheni za uwindaji kuwa mgumu, ➢ Uwindaji kwa kutumia mitego, ➢ Ufahamu wa chini na sera za menejimenti ya maliasili, ➢ Maafisa wa Wanyamapori wakati mwingine hawafuati sheria zilizowekwa kuhusu uwindaji.	➢ Endesha utafiti wa wanyama pori kila mwaka ili kuweza kuweka tarakimu za idadi halisi kwa wanyama pori kabla ya kutoa leseni, ➢ Idara ya wanyama pori ya wilaya lazima iweke kumbukumbu sahihi juu ya wanyama waliowindwa katika kila msimu, ambazo zitapatikana kwa urahisi na wabia wote watakaopendelea, ➢ Waadhibu wafanyakazi wa wilaya wowote watakao onekana wakishirikiana na majangili, ➢ Himiza wanajamii/ wabia kutumia fursa ya msimu wa uwindaji kuzuia chuki dhidi ya wawindaji wa nje, ➢ Onyesha njia zote wanazozitumia wawindaji haramu kutoroka na tuma maafisa wakishirikiana na vijiji kufuatilia mara kwa mara.
Utalii	Hasa ndani ya Hifadhi ya Wanyama pori ya Selous lakini pia kuna utalii	➢ Utalii kamilifu haujaanza kutumika katika wilaya ya Rufiji, ➢ Maarifa na ufahamu mdogo kuhusu	➢ Kutafurta soko kwa ajili ya utalii ambao haujatumiwa kwenye ngazi ya Mkoa na ya Taifa ➢ Kuhimiza na kuunga mkono wanajamii kuanzisha shughuli za utalii zinazotegemea jamii, ➢ Kuendesha safari za kimasomo kwenda sehemu nyingine ya nchi ambako utalii

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
	kiasi kidogo kwenye vijiji vinavyoizunguka kama vile Mloka, Tapika na pia kwenye Delta	utalii unaotegemea jamii, ➢ Wafadhili hawako tayari kuendeleza shughuli za utalii wilayani Rufiji.	unaotegemea wanajamii umefanikiwa ili wabia wajifunze tokana na mafunzo yao, ➢ Kupeleleza juu ya nguvu ya kiuchumi ya utalii katika delta ya Rufiji, ➢ Tumia mifugo iliyopo kama vile TANAPA, TWPF kuwavutia wawekezaji kuwekeza Rufiji, ➢ Anzisha masoko yanayohusiana na utalii kama vile ya bidhaa adimu ili kupata fedha kutokana na utalii unaoelekea kwenye Hifadhi ya Wanyamapori ya Selous, ➢ Uboreshaji wa miundo mbinu (usafiri na mawasiliano ya simu).
Ukataji magogo	Imeenea katika wilaya yote ya Rufiji	➢ Uharibifu wa makazi ya wanyamapori kama vile kima weupe wanaopatikana katika misitu kwenye maeneo ya MtanzaMsona (misitu ya Zilizili), ➢ Umalizaji wa aina za miti muhimu kama vile Pterocarpus angolensis, Milicia excelsa n.k ➢ Ukosefu wa mipaka ya wazi ya Hifadhi za misitu zilizopo, hasa ukubwa wa sasa wa Hifadhi ya wanyama pori ya Selous na vijiji vya jirani kama MtanzaMsona	➢ Jenga ufahamu wa aina adimu, magonjwa ya wanyama, na wanyama pori kwenye tishio wa wilaya ya Rufiji, ➢ Anzisha sheria ndogo za wilaya kudhibiti mavuno ya aina za miti zinazovunwa kupita kiasi kama vile Mpingo, Mninga n.k ➢ Imarisha rasilimali za miti zilizopo katika wilaya na weka idadi inayofaa ya kila mwaka ya miti ya kukatwa kulingana na ongezeko la wastani kwa mwaka, ➢ Tafiti na weka mipaka ya maeneo yote yanayolindwa na endeleza mipango yake ya menejimenti, ➢ Menejimenti shiriki ya majaribio ya baadhi ya maeneo haya yanayolindwa kati ya wilaya ya Rufiji na jamii za wenyeji.
Uwindaji wa wanyama pori na ndege	MtanzaMsona, Ndundu Nyikanza, Ngorongo	➢ Shughuli za uwindaji zimebainika kama moja ya sababu kuu za tishio la mioto ya misitu	➢ Jenga ufahamu juu ya athari za uharibifu wa mioto.
Urinaji asali	Hifadhi ya msitu wa Ruhoi	➢ Urinaji asali unaendeshwa na watu wasio wakazi wa wilaya ya Rufiji	➢ Elimisha watu wa kawaida juu ya mbinu za urinaji na utengenezaji asali usiofaa, ➢ Tengeneza vijarida kwa ajili ya hayo hapo juu, ➢ Chanzo cha masoko kwa asali inayozalishwa kienyeji.
Uchomaji mkaa	Hifadhi ya msitu wa Ruhoi	➢ Mioto ya msitu, ➢ Uharibifu wa mimea	➢ Rekebisha shughuli za utengenezaji na usafirishaji wa mkaa, ➢ Onyesha jinsi ya uokoaji wa nishati na utumiaji wa teknolojia inyofaa.
Upanuzi wa shughul za kilimo	Utete	➢ Kilimo cha kuhama kinachosababisha uanzishaji wa maeneo mapya, ➢ Kuenea kwa moto wakati unapotumika kusafisha mimea ili kutayarisha mashamba, ➢ Kuongezeka kwa mmononyoko kwenye kingo za mto.	➢ Kuanzisha sheria ndogondogo kuhusu upana kwenye kingo za mt0o ambao hautalimwa kama sheria inavyoeleza kwenye kifungu cha maji, ➢ Kutorushusu kilimo kwenye kingo hizo za mito.s
Uvunaji mikoko kwa ajili ya miti ya kujenga na kusafirisha nje, samani kuni kwa ajili ya upikaji chumvi	Delta ya Rufiji	➢ Uyumbishaji wa kingo za mto na maeneo ya pwani ➢ Athari mbaya kwa maeneo ya ukusaji samaki ➢ Kutawala tena aina za mikoko katika maeneo duni kuna kuwa	➢ Rekebisha uvunaji mikoko hukusana kwenye ufukuwe na kingo za bahari ➢ Rudishia aina stahiki za mikoko kwenye maeneo yaliyovunwa ➢ Uendeleaji wa uwekaji wa matope/uhifadhi wa matope usizuiwe kwenye kukinga mto wa kwenye maeneo ya ni muhimu kwa kuleta uwiano , kama kiwango cha ukuaji kwa viumbe ya mikondoni, na kama chakula kwa fulter feeders.

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
		kugumu ktuokana na mabadiliko katika masuala ya hali ya viumbe ➢ Maeneo dhaifu ya mikoko ina shambuliwa na mimea mayojizongomeza isiyo ya kibiashara na kangoga ya mikoko	
Ujenzi wa barabara kwa mradi wa usafiri na usafiri wa kijiji, Barabara za Wilaya Mradi wa Maendeleo, Hifadhi ya wanyama ya Selous.	Nyamwaga Mbwara, Tawi Mhaoro, Delta, Kingupira hadi Utete kupitia Kichi, Mtanga – Kisarawe	➢ Usafisahi maeneo ya cichaka na misitu ili kuacha nafasi ajili ya barabara kwa mfano barabara ya Utete – Kingupira ambayo mpita kati ya msitu ya milima ya kichi ➢ Kuifungua wialaya Rufiji kufanya usafirishai wa mali asili toka kwenye vichaka/misitu kuwa rahisi, ili kuongezea kwenye shinikizo liliopo la maliasili.	➢ Rekebisha uanzishaji wa maeneo mapya na kazania juu ya kuboresha mifumo ya barabara iliyopo
Uvuvi wa kutumia zana. (kokoro)	Fukwe za bahari ya Hindi hasa za Jaja Pombwe na Mbwera	➢ Kuleta athari mbaya kwenye uvuaji wa kitaalamu ➢ Uharibifu na uvuri ➢ Uharibifu wa uvuri ➢ Uharibu sehemu za kulelea samaki.	➢ Dhibiti mienendo ya nyombo vya kuvutia baki maeneo ya jirani na vijiji ya jirani na vijiji vya kwenye Delta. ➢ Fuatilia shughuli za uvuvi kutumia kikokoozi na hakikisha kuwa havitupi ndoano kwenye bahari ambayo masogea kwenye ufukwe ➢ Lazima kuwe na ushirikiano wa karibu kati ya Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji na mamlaka ya kisiwa cha mafia, na zaidi mbuaga ya Taifa ya Kisiwa cha Mafia, kwani shughuli hizi zinazotokea kwenye mfereji wa Mafia zinaweza kuwa na athari mbaya juu ya mfumo wa ikolojia.
Mabomu na utumiaji sukumu kwa samaki	Fukwe za bahari ya Hindi hasa za Jaja, Pombwe, and Mbwera etc. hususan katika mpaka na Mkoa wa Lindi	➢ Uharibifu wa sehemu za kuvulia ➢ Athari za kimazingira, ➢ Uharibifu wa maeneo ya kuzalia samaki	➢ Kuhimiza jamii ya kivuvi kutumia njia za kuduma za uvuvi na kuwaelimisha kuhusu athari za uharibifu tokana na utumiaji wa sumu ya mabomu na njia nyingine za uvuvi ➢ Kuanzisha miongozo ya uvuvi katika ngazi za wilaya ambayo inabidi ipitishwe kama mikataba kwenye ngazi ya kiji, ➢ Kuelimisha watu juu ya haja ya kuhifadhi tishio la aina hawaji kama vile kaa, ➢ Kuendesha tathmini ya haraka ya rasilimali za samaki (samaki wa mapezi na wa magamba) katika kuanzisha mianzo ya baadaye ➢ Viungo na Wilaya jirani hasa Lindi vinapendekezwa shughuli hizi zinafanyika
Utumiaji wa nyavu za kutupa juya	Fukwe za Bahari ya Hindi hasa za Jaja Pombwe na Mbwera nk.	➢ Uharibifu wa sehemu za kuzalia samaki	➢ Kupiga marufuku njia zote haribifu za uvuvi katika maeneo ambayo inajulikana kuwa zinatumika, ➢ Kuunda vyama vya ushirika vya wavuvi ambayvo vitaendeleza sheria zao za kiinidhamu katika kuhakikisha kuwa njia zote haribifu za uvuvi zinazuiwa, ➢ Kuendesha ziara za masomo katika maeneo mangine kama vile Tanga ili kujifunza jinsi usumbufu huu ulivyoadhibitiwa.
Utumiaji sumu ya	Mito (uwanda wa	➢ Uharibifu wa sehemu za kuzalia	➢ Kama juu hapo

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
samaki (Mtuka)	mfuriko na delta) maziwa ya Ruwe, Zumbi na Lungonyi	samaki	
Utumiaji wa nyavu ndogo zenye matundu mitego na jia	Mito (Uwanda wa mafuriko na delta) maziwa ya Ruwe Zumbie na Lungonyi	➢ Uondoaji na uuaji wa aina ndogo na changa	➢ Kuzuia matumizi ya nyavu zenye ➢ matundu madogo bali nyavu kubwa zilizoruhusiwa kama ilivyoonyeshwa kwenye sheria ya uvuvi
Kuzuia njia za uvuvi za kwenye mito	Mito (uwanda wa mafuriko na delta	➢ Uondoaji na uuaji wa aina ndogo na changa	➢ Piga marufuku na husishe kwenye miongozo ya menejimenti ya maliasili ya kijiji
Kuvutia samaki kwa makelele na usumbufu wa maji	Mito (uwanda wa mafuriko na delta	➢ Uharibifu wa sehemu za kukuzia samaki ➢ Uharibifuwa kimazingira	➢ Kama juu hapo
		➢	➢
Mawasiliano duni ya vikundi vya washikadau	Imeenea pote	➢ Baadhi ya matatizo mengi yanayoathiri menejimenti ya maliasili katika Wilaya ya Rufiji ni matokeo ya mawasiliano duni kati ya wabia mbalimbali kuanzia watoaji maamuzi, hadi kwa watumiaji wa maliasili hadi kwa taasisi zilizopewa kisheria menejimenti ya maliasili kwenye ngazi zote.	➢ Tambua na himiza mahusiano na ushirikiano baina ya mawakala na baina ya sekta katika ngazi zote. ➢ Kuanzisha mifum0 au vikundi vya kazi. Au pale inapowezekana kutumia mifumo iliyopo kama vile TCMP na epwani.
Mwamko mdogo wa mazingira	Imeenea pote	➢ Ufahamu mdogo wa mazingira licha ya kuwa wakazi wengi na halmashuauri ya Wilaya ya Rufiji kutegemea sana maliasili hizi tathmini ya faida na huduma nyingi tokana na maliasili hizi ni duni sana. Hii inalaumika kwa kiasi fulani tokana na hali ya sasa matumizi yasiyo ya kudumu ya maliasili wilayani.	➢ Unda na tekeleza kampeni ya mwamko wa mazingira ukilenga watumiaji wa maliasili mbalimbali, watoa uamuzi na miradi mingine.
Msingi wa sheria na sera	Imeenea mno	➢ Utekelezaji /utumiaji wa sheria na sera zilizopo na utumiaji wa sheria ndogo mpya	➢ Kupanga semina na warsha kuhusu sheria na sera za maliasili ➢ Halmashauri ya wilaya ya Rufiji lazima iwe imara katika kutunga sheria ndogo juu ya maliasili zilizopo. ➢ Endeleza tathmini ya Athari ya mazingira (IAM) kwa ajili ya wilaya
Ukosefu wa Taarifa	Imeenea mno	➢ Ukuosefu wa Taarifa juu ya hadhi ya sasa ya maliasili wilayani Rufiji na kufanya utoaji maelezo ya menejimenti kuwa mgumu	➢ Endelea kufanya tathmini na takwimu ili kudumisha hadhi ya sasa ya maliasili wilayani. ➢ Tumia taarifa toka kwenye utafiti menejimenti wa mazingira ➢ Wafunze wanajamii kusaidia katika kufanya tahmini ya mali asili katika maeneo yao husika
Mafuriko	Imeenea mno	➢ Tabia ya mto na maeneo ya	➢ Shirikiana na miradi na taasisi kupinga mto na kuhusu uboresheji wa shughuli zao kwani

SHUGHULI	ENEO	MASUALA YA MENEJIMENTI	CHAGUZI ZA MENEJIMENTI
		mafuriko yanayo badilika daima	hii huathiri sana tabia ya sehemu ya mto katika uwanda wa chini wa mafuriko, ➢ Anzisha kiasi cha chini cha mahitaji ya kina cha maji ili kudumisha uwanda wa chini wa mafuriko, ➢ Anzisha viwango vya sasa vya wingi wa matope na ulimbikizwaji wake ili kukinga kutokana na maendeleo kwenye kupinga mto, ➢ Dumisha uwezo wa Wilaya katika eneo la menejimenti ya mali asili za majini
Uwezeshaji wa msingi wa sera kwenye ngazi ya kijiji	Imeenea mno	➢ Ukosefu wa sheria ndogo kwenye ngazi ya kijiji-kinachotokea ni kuwa leseni zinanunuliwa kwenye makao makuu ya wilaya na wenye leseni huvuna mali toka kwenye baadhi ya vijiji bila kulipa ushuru kwenye serikali ya kijiji	➢ Hatimaye wilaya lazima itegemee juu ya kazi iliyoanzishwa na R katika vijiji vinne vya majaribio vya Jaja Twasalie, MtanzaMsona na Mbunju, Mvuleni, na iendeleze mpango wa menejimenti wa mazingira wa kijiji katika vijiji vingine ➢ Kila (EMPK) lazima uende na sheria ndogo ambazo zitaongoza matumizi menejimenti ya maliasili katika maeneo husika
Maradhi ya mti wa mazao	Imeenea mno	➢ Uharibifu wa minazi tokana na maradhi	➢ Chanzo cha aina za minazi inayohimili magonjwa, ➢ Kung'oa miche ya minazi yenye maradhi, ➢ Kufanya majaribio ya minazi mingine kama minazi ya mafuta
Ukosefu wa data ya kiikolojia	Imeenea mno	➢ Kushamiri kwa ukusanyaji ndege kwa ajili ya biashara bila ya taarifa ya awali juu ya hadhi ya saa ya ndege katika wilaya ya Rufiji	➢ Shughuli hii kwa sasa inaratibiwa kutoka kwenye idara ya wanyama pori ya Dar es Salaam Inapendekezwa kuwa utoaji wa leseni lazima ushirikishe kwa karibu Halmashauri ya Wilaya ya Rufiji kwa ajili ya uwekaji rekodi unaofaa, ➢ Sehemu yoyote inayotolewa kwa ajili ya wilaya lazima itegemee juu ya tarakimu maradha wa za kiufundi juu ya hadhi ya sasa ya ndege inayovunwa. ➢ Anzisha mfumo wa ufuatiliaji unategemea jamii wa ndege wanaokusanywa kwani Idara ya Wanyamapori ya Wilaya tayari ina wafanyakazi wachache. ➢ Tumia taarifa ya ikolojia ambayo itakusanywa baadaye ili kuendeleza viwang, ngawaji kanda na kwa ajili ya madhumni ya M na E.
Matumizi ya maliasili ya kupita kiasi	Imeenea sana	➢ Kuongezeka uvunaji wa ukindu kwa ajili ya ushanaji mikeka na biashara Zanzibar	➢ Mingi ya mikindu ilyovumwa wiliyani lijiota yeneywe. Upandaji tena katika maeneo yaliyovunwa lazima uanzishwe pamoja na shughuli nyingine za upandaji misitu zinazofanywa na Idara ya Misitu.

7 Hitimisho

Bw Abdallah Shah

Meneja wa EMP Bwana Abdallah Shah ambaye aliwashukuru washiriki wa warsha kwa mchango na uvumilivu wao kwa kufanya kazi kwa bidii na kwa muda mrefo ili kuhakikisha kuwa malengo yote ya warsha yanafikiwa, alifunga warsha rasmi. Aliwataarifu kuwa mara tu taarifa ya warsha itakapokamilika kila mmoja atapokea nakala, ambayo inabidi washirikiane na watu wengi kadri inavyowezekana.

Alisema kuwa utaratibu wa mpango wa menejimenti ya maliasili lazima uwe nyeti kwa mahitaji ya makundi ya washikadau katika ngazi zote, na uhusishwaji wao ni muhimu kama mfumo wa menejimenti unaotarajiwa lazima uwe wa kudumu.

Baadaye aliitangaza warsha kuwa imefungwa rasmi.

8 Tathmini ya Warsha

Bi Rose Hogan

Je Warsha ilikuvutia?

Wengi wa washiriki wa warsha waliifurahia warsha na walipendekeza kuwa katika wakati ujao warsha nyingi zaidi za aina hii ziandaliwe.

Je Umejifunza nini?

- Masuala yanayohusu uhifadhi wa mazingira
- Njia za kuboresha uzalishaji wa kilimo
- Njia shirikivu katika hatua za mpango wa menejimetni ya maliasiali
- Haja ya kuwa na mipaka kati ya maeneo ya Hifadhi na vijiji
- Uhusishwaji wa makundi ya wabia
- Hatua za kuweka mipaka ya kijiji
- Faida za njia zilizoratibiwa katika menejimenti ya maliasili
- Kutokuridhika kwa wabia mbalimbali kuhusu menejimenti na hadhi ya sasa ya maliasili Wilayani
- Kushuka kwa hadhi ya mali asili na haja ya kuzihifahdi
- Kiwango na aina za maliasili Wilayani Rufiji kama zilivyoonyeshwa katika matumizi ya Ardhi na ramani ambatanifu
- Ukosefu wa pembejeo za kilimo
- Utambuzi wa matatizo ya menejimenti ya maliasili na jinsi ya kuyatatua
- Sera zinazounga mkono menejimenti ya maliasili kwa wanajamii wenyeji
- Menejimenti na uhifadhi wa mfumo wa ikolojia wa mkoko
- Matakwa ya maeneo ya kuzalia samaki
- Athari ya kilimo cha mpunga katika maeneo ya misitu ya mikoko
- Njia duni za kilimo na wanyama waharibifu
- Matatizo yanayoathiri menejimenti ya maliasili katika wilaya yetu
- Hatua tofatuti za mpango wa menejimenti ya maliasili
- Kuelewa mahitaji ya kiikolojia ya maliasili mbalimbali ni muhimu kwa mpango wa menejimenti.
- Mifano ya programu nzuri ya menejimenti ya maliasili ambayo wakazi wa Rufiji wanaweza kujifunzia
- Umuhimu wa kuhifadhi vyanzo vya maji
- Jinsi maliasili wilayani Rufiji zinavyotumiwa na watu kutoka nje ya kijiji
- Taasisi na vyama mbalimbali visivyo vya kiserikali na jinsi vinavyojihusisha katika uhifadhi wa mazingira
- Masuala ya jinsia na ushirikishwaji wake katika menejimenti ya maliasili
- Menejimenti ya maliasili hatimaye itachangia kwenye uboreshaji wa mapato yetu sote
- Matatizo yote yaliyotolewa kwenye warsha ni ya kweli kwa sababu hata wanavijiji wenyewe wanaongelea kuhusu matatizo hayo hayo

Jinsi nitakavyowasilisha niliyojifunzwa toka kwa wenzangu

- Ushirikishaji wa masuala ya uhifadhi wa mazingira katika kazi zangu za kila siku
- Mikutano ya hadhara
- Mikutano ya wafanyakazi
- Vitini/barua, na ripoti za safari
- Kuwaelimisha makundi ya akina mama
- Mikutano ya kamati za kata
- Mikutano ya kamati za mazingira
- Mikutano na wachezaji mpira wa miguu
- Kufanya kazi na watu vijijini
- Kuelimisha watu wazima kupitla taasisi za kidini
- Kuwaelimisha wakata magogo wenzangu juu ya athari za baadaye za ukataji magogo wa kiharibifu
- Kupitia kwenye programu za mipango za menejimenti ya mazingira ya kijiji

- Mikutano na watu katika ngazi tofauti
- Kutoa taarifa ya kile ulichokiona katika safari yako (kutengeneza maelezo)
- Kutumia makundi ya sanaa tofauti K.V. maigizo
- Kuiielimisha familia kimatendo

9 Waliohudhuria

No	Name	Position/Institution	Address
1	Ganda Mohamed	Ward Executive Officer	Mkongo
2	Juma A. Lipwemwike	Ward Executive Officer	Maparoni
3	Hasani M. Msati	Village Executive Officer	Kiasi
4	Salum O. Chomboko	Ukindu Dealer	Twasalie
5	Rajabu Ramadhani	Village Chairman	Twasalie
6	R.B. Mng'ombe	Chairman, Village Environment Management Planning Team	Jaja
7	Nungwana, W.N	Community Development Officer	Bomani
8	Salima Mohamed	Chairman, Village Environment Management Planning Team	Twasalie
9	Ms. Fatuma Bakari	Member, Village Environment Management Planning Team	Jaja
10	Itunda G. Mbwambo	Officer In-charge	RUBADA Box 64 Ikwiriri
11	Haji S. Kiumwa	Officer In-charge	Ministry of Water, Ikwiriri
12	M.Z. Zungiza	District Natural Resources Officer, Kilosa	Box 82 Kilosa
13	C.T. Mduma	District Water Engineer Rufiji	Box 25 Utete
14	S.O. Nindai	District Natural Resources Officer	Box 12 Utete
15	Richard Elibariki	Forest Extension Officer WWF	Box 63117 DSM
16	Kaimu H. Mkwanywe	Ward Executive Officer	Box Mkongo
17	Hatibu A. Mkikinau	Divisional Executive Officer	Mbwera
18	Ramadhani M. Mtulia	Divisional Executive Officer	Muhoro
19	Uwesu S. Mbembeni	Ward Executive Officer	Mwaseni
20	Salum A. Mtou	Member, Village Environment Management Planning Team	MtanzaMsona
21	Ms. Faida A. Mbonde	Member, Village Environment Management Planning Team	Mtanza Msona
22	Ms. Mwajuma M. Kitambulio	Member, Village Environment Management Planning Team	Mbunju Mvuleni
23	Yusufu Kipengele	Assistant District Planning Officer	Rufiji
24	Shabani A. Mkonywe	Member, Village Environment Management Planning Team	Mbunju Mvuleni
25	Sultani M. Makasala	Village Executive Officer	Mbunju Mvuleni
26	Rajabu Ungamwipi	Ward Executive Officer	Kiongoroni
27	Sefu A.	Councillor	Mkongo
28	Hashim S. Muhenga	Chairman, Village Government	Mbunju Mvuleni
29	A.S. Mosse	Director, RUFIDELTA	Mohoro
30	H.A. Mpogo	Project Officer, RUFIDELTA	Mohoro
31	Ms. Sharifa Kitamuyo	Nominated Councillor	Kibiti
32	N.O. Mmbaga	Community Development Officer	Utete HQ
33	Rudolf Hahn	Technical Advisor, SCP-GTZ	Box 1519 DSM
34	Halfan A. Njenge	Ward Executive Officer	Mbwara
35	Nandi, R.X.L	Land Use Planning Officer	Box 40 Utete
36	Mwakalinga, A.B	DSMS-Nutrition	"
37	Ms. Mwambeso, P.A	Agriculture Officer	"
38	Kassim, A.Palla	Councillor	Kiongoroni
39	Kabila M. Kipengele	Councillor	Nambunju Mbwara
40	Ms. Zuhura Rashid	Community Development Officer	Box 14
41	J.A. Kabika	Ag. District Administrative Secretary	Box 43 Utete

No	Name	Position/Institution	Address
42	M.S. Chande	District Lands, Natural Resources, and Environment Officer	Box 12 Utete
43	Ms. R.S. Kitambi	Nominated Councillor	Box 10 Utete
44	C.M.K. Malima	WWF-Tanzania	Box 63117 DSM
45	E.J. John	District Game Officer	Box 12 Utete
46	Peter, J.M.B	District Agriculture and Livestock Development Officer	Box 40 Utete
47	Ms. Kuruthumu Mwichande	Nominated Councillor	Box 47 Utete
48	Francis Karanja	Programme Officer-IUCN/R	C/o R
49	Ms. Salma Mtambo	Nominated Councillor	Mtunda
50	Bainga, I. Bwenda	DSMS-Horticulture	Box 40 Utete
51	Ms. Tabu H. Mlanzi	Nominated Councillor	Box 10 Utete
52	S.Y. Msumi	Councillor	Mwaseni
53	Damian Mwarabu	Divisional Executive Officer	Mkongo
54	Gaspar J. Levira	Forest Officer, Mangroves Management Project-Kibiti	Rufiji
55	Mwinshehe D. Mwelekwa	Chairman Village Government	Nyamisati
56	Mussa Lipabule	Timber harvester/dealer	Kibiti
57	Kayoyo, K.S.	Game Warden Kingupira	Box 2595 Kingupira DSM
58	George Ngwale	Principal Officer-Tanzania Petroleum Development Corporation	Box 2774 DSM
59	M.A. Monero	Chairman, Rufiji District Council	Box 28 Utete
60	Abdalla S. Shah	Project Manager -R	Box 11 Utete
61	J.L. Mgaya	Surveyor	Box 28 Utete
62	Ms. R Hogan	Technical Advisor, Community Development-R	Box 11 Utete
63	M.S. Ngwalima	District Planning Officer	Box 28 Utete

10 Wajumbe wa Vikundi

I. MALIASILI ZA UVUVI

1. Palla
2. Sultani
3. Mng'ombe
4. Mbembeni
5. Mkame
6. Mkwanye
7. Rajabu Rmadhani
8. Nindai
9. Fatuma Bakari
10. Kiumbwa
11. R. Mwipi
12. H. Mkikinau
13. Njenge
14. Mtambo
15. Mpogo

2. KILIMO

1. Ganda Mohamed
2. S. Mmera
3. Alli S. Mosse
4. Salma Alamala
5. R. Kitambi
6. Z. Rashid
7. K. Mwichande
8. Peter, J.M.B
9. C.T. Mduma
10. A.R. Hogan
11. Ngwale George
12. P.A. Mwambeso
13. Bainga I. Bwenda

3. MALIASILI ZA MISITU

1. Abdalla Shah
2. Mwinshehe Bakari
3. K.H. Mkanywa
4. Tabu Mlanzi
5. Mwajuma Mussa
6. Sharifa Kitamuyo
7. J.A. Liponike
8. M. Lipabule
9. R.M. Mtulya
10. Y. Kipengere
11. Mbwambo
12. Eribariki
13. Hasani Msati
14. Mmbaga
15. Gasper K.L
16. K. M. Kipengere
17. Rugaimkamu
18. Nandi R.X.L

4. MALIASILI ZA WANYAPORI

1. C Malima
2. Hashimu S. Mhenga
3. Faida A. Mbonde
4. Damiani Mwarabu
5. Mhe. S.Y. Msumi
6. Hahn, R.
7. J.J. Eniyoye
8. K. Kayo